

Афсуски, унинг сўзлари нишонга теккан эди. Бундан фойдаланган Рамазон директорни ишонтириш учун пулларнинг бир қисми текширишни тўхтатадиган ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органнинг масъул ходимига, яна бир қисми аризачи Дилнозага берилишини ҳам таъкидлаб ўтди.

6 бет

Айрим корхоналар раҳбарлари тасаввурда агарда ишга жалб этилган ишчилар билан меҳнат шартномалари тузилмаган бўлса, меҳнат мажбуриятларидан халос бўлиш мумкин деган нотўғри тушунча пайдо бўлган.

8 бет

Mustaqillik huquq demakdir

Ўзбекистон

1997-yil 27-avgustdan chiqa boshlagan

www.huquq-gazeta.uz

2015-yil 30-aprel, №17 (954)

Парламентда

Назария ва амалиёт

Ўтган ҳафтада Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси томонидан «Маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш: назария ва амалиёт» мавзусида илмий-амалий конференция ўтказилди.

Конференцияда Қонунчилик палатаси депутатлари, Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, Адлия вазирлиги, Табиғий муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, Давлат божхона қўмитаси, «Ўзбекино» миллий агентлиги, Интеллектуал мулк агентлиги, «Ўзархив» агентлиги, «Ўзбектуризм» миллий компанияси, «Олтин мерос» жамғармаси, «Экосан» халқаро жамоат фонди, Маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш илмий ишлаб чиқариш Бош бошқармаси, Қорақалпоғистон археология институти, Самарқанд археология институти каби соҳага тегишли давлат ташкилотлари ва фуқаролик жамияти институтлари, олий ўқув юрти профессор-ўқитувчиларидан иборат илмий-амалий жамоатчилик ва оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этдилар.

Дарҳақиқат, мустақиллик йилларида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовнинг бевосита раҳбарлиги ва ташаббуси билан кўп минг йиллик бой ва бебаҳо тарихий, маданий ва маънавий меросимизни тиклаш, сақлаш, ўрганиш, тарғиб этиш давлат сийсати даражасига кўтарилди.

Ўтган давр мобайнида мамлакатимизнинг миллий бойлиги бўлган маданий мерос объектларини қайта тиклаш, муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланишни тартибга солувчи ҳуқуқий асослар яратилди. Жумладан, «Маданий бойликларнинг олиб чиқиши ва олиб кирилиши тўғрисида»ги, «Маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида»ги, «Археология мероси объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида»ги, «Архив иши тўғрисида»ги, «Музейлар тўғрисида»ги Қонунлар қабул қилинди. Вазирлар Маҳкамаси томонидан ўнга яқин қарорлар қабул қилиниши эса ушбу масалага давлат томонидан қаратилаётган эътиборнинг нақадар юксаклигини тасдиқлайди.

Конференцияда маданий меросни асраб-авайлаш, уларни келгуси авлодларга етказиш дунё давлатлари ҳамда халқаро ташкилотларнинг ҳам алоҳида эътиборидаги масала эканлиги боис, бу борада махсус халқаро ҳужжатлар қабул қилинганлиги таъкидланди. Жумладан, Ўзбекистон томонидан «Умумжаҳон маданий ва табиғий меросини муҳофаза қилиш тўғрисидаги Конвенция» (Париж, 1972 йил 16 ноябрь) ҳамда «Номодий маданий меросни муҳофаза қилиш тўғрисидаги халқаро Конвенция» (Париж, 2003 йил 17 октябрь)нинг ратификация қилинганлиги эса миллий қонунчилик халқаро ҳужжатлар билан уйғун ривожланаётганлигини кўрсатади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 7 октябрдаги «2010-2020 йилларда номоддий маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш, асраш, тарғиб қилиш ва улардан фойдаланиш давлат дастурини тасдиқлаш тўғрисида»ги Қарори ижроси юзасидан ўтган йилларда амалга оширилган ишлар ҳамда дастурнинг келгуси йиллардаги самарали ижросини таъминлаш масаласи ҳам тадбирда алоҳида муҳокама мавзусига айланди.

Тадбирда, шунингдек, партиялар фракциялари аъзолари қонунчилиқни янада такомиллаштириш, ҳуқуқий муносабатларни тартибга солиш, соҳада ҳуқуқбузарликлар ва қонунбузилиш ҳолатларининг олдини олиш масалаларидан келиб чиқиб, фикрларини баён этишди.

Анжуман иштирокчилари маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланишга оид халқаро ҳужжатлар қоидаларини миллий қонунчиликка имплементация қилиш, соҳани тартибга солишга қаратилган қонун ва қонуности ҳужжатларини бугунги кун талабларидан келиб чиқиб, янада такомиллаштириш, бу соҳадаги қонун ҳужжатлари ҳамда Давлат дастурлари ижроси устидан назоратни кучайтириш, айниқса, моддий-маданий мерос объектларининг қонунга хилоф равишда олиб чиқиши ва олиб кирилиши устидан қатъий назоратни ўрнатишга алоҳида эътибор қаратишга келишиб олдилар.

Конференция якунида қўмитанинг тавсиялари ишлаб чиқилди ҳамда ушбу тавсияларга мувофиқ қўмита қарори қабул қилинди.

Ўз мухбиримиз

Таътил мароқли ўтиши учун

Мамлакатимизда Юртбошимиз раҳнамолигида навқирон авлодни жисмонан соғлом, маънан етук инсонлар этиб вояга етказиш, ватанпарварлик, миллий ва умумбашарий қадриятларга ҳурмат руҳида тарбиялашга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Айни кунларда республика-мизнинг барча ҳудудларида ўқувчилар ёзги таътилни мароқли ўтказишлари учун болалар оромгоҳларини ҳар томонлама тайёрлаш ишлари олиб боришмоқда. Ёз давомида ўғил-қизларнинг дам олиши режалаштирилган оромгоҳлар мавсумга ҳозирланмоқда.

Республика-мизда ёзги таътил мавсумини юқори савияда ташкил этиш, оромгоҳларда болаларни фойдали машғулотларга йўналтириш, уларнинг кўпроқ табиат қўйнида бўлишни таъминлаш мақсадида тегишли ташкилот ва корхоналар ҳамкорлигида махсус дастур

ишлаб чиқилган. Хусусан, болалар оромгоҳларини ёзги дам олиш мавсумига тайёрлаш жараёнида соғломлаштириш масканлари фаолиятини янада яхшилаш, уларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, оромгоҳларга, аввало, кам таъминланган, кўп болали оилалар фарзандларини, Меҳрибонлик уйлари тарбияланувчиларини жалб этиш юзасидан кенг кўламли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Шу билан бирга, умумтаълим мактаблари қoш-ида ташкил этиладиган кундузги оромгоҳларда ҳам болаларнинг мароқли ҳордиқ чиқариши учун етарли шарт-ша-

роитлар яратилиши режалаштирилаётган.

Шунингдек, оромгоҳларда педагог кадрларга бўлган эҳтиёждан келиб чиқиб, мавсум давомида педагог кадр, етакчи ва тўғрақ раҳбари, чет тиллар мутахассиси ҳамда ўқув юрлари талабалари жалб этилади. Табиғий хизмат кўрсатиш, озик-овқат махсулотлари сифатини назорат қилиш масаласи ҳам доимий эътиборда бўлади. Оромгоҳларда хавфсизлиқни таъминланган, кўп болали оилалар фарзандларини, Меҳрибонлик уйлари тарбияланувчиларини жалб этиш юзасидан кенг кўламли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Шу билан бирга, умумтаълим мактаблари қoш-ида ташкил этиладиган кундузги оромгоҳларда ҳам болаларнинг мароқли ҳордиқ чиқариши учун етарли шарт-ша-

роитлар яратилиши режалаштирилаётган.

Таъкидланишича, айни кунларда тоғлар бағридаги оромгоҳларда ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ишлари олиб боришмоқда.

Тадбир

Ёшлар доимий эътиборда

2015 йил 29 апрель кўни Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасида «Қамолат» ёшлар ижтимоий ҳаракати, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Тошкент Давлат юридик университети билан ҳамкорликда «Ёшларни ахборот хуружларидан ҳимоя қилиш масалалари» мавзусида илмий-амалий конференция ўтказилди.

Тадбирда Бош прокуратуранинг Олий ўқув курслари профессор-ўқитувчилари ва тингловчилари, «Қамолат» ёшлар ижтимоий ҳаракати Марказий кенгаши, Олий ва ўрта махсус таълим, Адлия, Ички ишлар, Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирликлари, Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси, «Маҳалла» хайрия жамоат фонди, Республика маънавият тарғибот маркази, Миллий ғоя ва мафкура илмий-амалий маркази, Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги, оммавий ахборот воситалари вакиллари ҳамда Тошкент Давлат юридик, Ислам, Ўзбекистон Миллий университетлари, Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия, Тошкент ахборот технологиялари университети профессор-ўқитувчилари ва талабалари ҳамда бошқа ташкилотларнинг вакиллари иштирок этдилар.

Таъкидланганидек, глобаллашув жараёнида фуқароларнинг ахборот олиш имкониятларини кенгайтиришмоқда. Шу билан бир қаторда, бу жараён фуқароларни ахборот хуружларидан ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштиришни тақозо этмоқда. Айниқса, мамлака-

тимиз аҳолисининг 60 фоизидан ортигини ташкил этувчи ёшларни ахборот хуружларидан ҳимоя қилиш чораларини амалга ошириш долзарб вазифа ҳисобланади. Ёшлар онгига ва дунёқарашига салбий таъсир кўрсатадиган ахборотлардан ҳимоя қилишда давлат органлари ва фуқаролик жамияти институтларининг масъулиятини кучайтириш ҳамда ахборот олиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солишга қаратилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ижроси самарадорлигини юксалтириш, бу борада қонунларнинг аниқ ва бир хилда ижро этилиши устидан прокурор назоратини янада кучайтириш муҳим масалалар.

Конференцияда сўзга чиққанлар ёшларни маънавий таҳдидлар ва ахборот хуружларидан ҳимоя қилишда «оммавий маданият» шакллари, интернет тармоқлари ва оммавий ахборот воситаларининг салбий таъсирларини бартараф этишга қаратилган ҳуқуқий, ташкилий-техник ва иқтисодий услубларни комплекс равишда қўллаб бориш лозимлигини таъкидлашди.

Ёшларнинг дунёқарашини оқсальтириш, турли маънавий таҳдидларга нисбатан мафкуравий иммунитетни шакллантириш ишларини амалга ошириш билан уларни ахборот хуружларидан ҳимоя қилишда давлат органлари, фуқаролик жамияти институтлари ва оммавий ахборот воситалари самарали ҳамкорлик олиб бориши зарурлиги эътироф этилди.

Тадбир якунида ёшларни ахборот хуружларидан ҳимоя қилишга доир ўзаро ҳамкорликнинг асосий йўналишлари белгилан олди.

Бош прокуратура Матбуот хизмати

Мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш, тадбиркорларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш иқтисодийнинг рақобатли муҳим аҳамият касб этади. Зеро, бозорларимизнинг тўқин-сочинлиги, янги иш ўринлари яратилишига соҳа вакиллари ҳисса-си катта.

Кайд этиш керакки, тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқий ҳимоясига йўналтирилган қонунлар ижроси устидан назоратни кучайтириш борасида прокуратура органлари томонидан муайян ишлар амалга оширилмоқда. Бу эса тадбиркорлик фаолияти эркинлигини таъминлашда, тадбиркорларнинг ўзларига бўлган ишон-

Ишонч ортиб бормоқда

чи ортишида муҳим аҳамият касб этмоқда.

Миришкор туман прокуратураси томонидан ҳам тумандаги кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш борасида доимий прокурор назорати ўрнатилган. Назорат тадбирлари давомида туман ҳокимлигининг соҳага тааллуқли қарорлари, давлат бошқаруви ва назорат-тектириув органларининг тадбиркорлик субъектларида ўтказилган текшириш натижалари ўрганилиб, қонунга зид ҳужжатлар бекор қилинмоқда.

Жумладан, белгиланган тартибда рўйхатдан ўтмасдан тад-

биркорлик фаолияти билан шуғулланаётган шахсларнинг тегишли тартибда рўйхатдан ўтказилишини таъминлаш ва улар фаолиятини қонуний амалга оширишлари учун зарур бўлган шарт-шароитларни яратиш борасида масъулиятсизлик ва бепарволикка йўл қўйганликлари учун туман Давлат солиқ инспекциясида ўтказилган текшириш натижалари ҳақидаги қарорига қўллаш ҳуқуқини қўллаш бўлими томонидан тадбиркорликка

Шунингдек, "Жейнов пахта тозалаш" ОХЖдан 58 та фермер ҳўжалигининг 624,7 млн. сўм миқдордаги пуллари ундириб берилганидан ташқари, туман ҳокимлиги, давлат бошқаруви идоралари томонидан тадбиркорликка

Шерали САНАЕВ,
Миришкор туман прокурори

доир қабул қилинган 39 та ҳуқуқий ҳужжатнинг асослиги ва қонунийлиги ўрганилиб, шундан 4 та ҳужжатга нисбатан протест келтирилди. Туман ДСИ раҳбарининг 4 нафар тадбиркорга нисбатан ноконуний равишда молиявий санкциялар қўллаш ҳақидаги қарорига протест келтирилиб, қонунга мувофиқлаштирилди.

Бундан ташқари, туман прокуратурасининг аралашуви билан қишлоқ жойларида 8 та тадбиркорлик субъекти рўйхатдан ўтказилиб, 12 та янги иш ўрни

яратилишига эришилди. "Ишонч телефони" орқали мурожаат этган 5 нафар фуқаронинг мурожаати қаноатлантирилиб, 4 нафар тадбиркорга "Жейнов пахта тозалаш" ОХЖдан устама пули ва банкдан иш ҳақларини ва бир нафар тадбиркорга эса галла майдонини озиклантириш учун "Қишлоқхўжаликкимё" ОАЖдан минерал ўғит учун маблағ олишда амалий ёрдам кўрсатилди.

Хулоса қилиб айтганда, тадбиркорликни ривожлантириш мамлакатимиз иқтисодиётининг барқарор юксалишини таъминлайди. Шу боис, ишбилармон ва ташаббускор юртдошларимиз республикамиз рақобатига янада қўпроқ ҳисса қўшишлари учун уларга ҳуқуқий кўмаклаштишни ўзимизнинг бурчимиз деб биламиз.

Турли кўринишдаги ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш мақсадидаги профилактика, қонунчилик тарғиботи ишларини кучайтириш, турли суиистеъмолчиликлар ҳамда коррупция ҳолатларига барҳам бериш фаолиятимизнинг асосий йўналишларидан ҳисобланади. Хусусан, коррупция ҳолатларини ва турли хилдаги суиистеъмолчиликларни аниқлашга қаратилган тадбирлар натижасида 9 та жиноят фош этилди.

Масъулиятни унутган эксперт

Шерзод ЮНУСОВ,
СВОЖДЛҚК департаментининг
Чирчиқ шаҳар бўлими катта инспектори

Чирчиқ шаҳар суд-тиббий экспертиза бўлини масида эксперт бўлиб ишлаган Р.Қарабаев хизмат вазибаси доирасидаги ишни бажариш баробарида тамағирликка қўл урди. Охир-оқибатда эса суднинг қора курсисидан жой олди.

Ҳаммаси унинг иш юритишга бир фуқаро баданидаги тан жароҳатларининг оғирлик даражасини аниқлаш учун суд-тиббий экспертизаси таъинлаш ҳақидаги қарор келиб тушганидан сўнг бошланди. Эксперт бу ишдан ул-бул нарсани ундирса бўлди, деб ўйлади. Шу боис дарҳол ишга киришди. Гарчи жабрланувчи арзимаган жанжал туфайли ўзига тан жароҳати етказган қўшниси кечирим сўрагани сабабли иккаласи ўзаро келишиб олганлиги боис "Ўзим йиқилиб тушдим", дея маълумот берган бўлса-да, эксперт унинг гапларига ишонмади.

Кейин эса айбдорга кўнғироқ қилади ва унинг иши пачава эканлигини, экспертиза хулосасига кўра жабрланувчига ўрта ёки оғир тан жароҳати етганлигини айтиб, жавобгарликка тортилиши-ю қамалиб кетиши мумкинлиги билан кўрқитади. Сўнгра, агар минг АҚШ долларини олиб келиб берса, ишнинг қонун ҳолатига қўйиб беришини гап орасида қистириб ўтади.

Табиийки, қўшнанинг даволаниши учун керакли маблағни бериб, у билан ярашиб олган айбдор фуқаро экспертнинг тамағирлигидан лол қолади ва сўралган пулни беришни ваъда қилади. Кейин эса вақтни ўтказмай тегишли органларга ва ҳақда хабар қилади.

2014 йилнинг декабрь ойи ўрталарида Р.Қарабаев ваъда қилинган пулни олиб, автомашинасининг юкхонасига жойлаётганда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи орган ходимлари томонидан қўлга олинди.

Жиноят ишлари бўйича Тошкент вилоят суди порахўрликка қўл урган Р.Қарабаевни 5 йил-у 6 ой муддатга озодликдан маҳрум қилиш ҳақида ҳукм чиқарди.

Ҳуқуқ ва эркинликлар ҳимояси

Бахтиёржон ВАХОБОВ,
Бағдод туман прокурори

Инсон ҳуқуқ ва эркинликларини, унинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, ҳар бир фуқаронинг ўз салоҳияти ҳамда имкониятларини юзага чиқариш учун зарур шарт-шароитларни яратиш ҳуқуқий демократик давлат ва кучли фуқаролик жамияти барпо этиш йўлида олиб борилаётган ислохотларнинг асосини ташкил этади.

Эътироф этиш керакки, истиқлол йилларининг дастлабки кунларидан бошлаб мамлакатимизда фуқароларнинг мурожаатларини кўриб чиқиш инсон ҳуқуқлари, эркинликлари ва унинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилишнинг устувор йўналишларидан бирига айланган. Бу борада самарали ҳуқуқий база яратилди. Конституциямизда белгиланган нормалар асосида инсон, унинг ҳуқуқ ва эркинликлари, шаъни ҳамда қадр-қиммати энг олий қадрият даражасига кўтарилди. Аммо айрим идоралар ва мансабдор шахсларнинг фуқаролар мурожаатларига эътиборсизлик билан қараётгани афсусланарли ҳол, албатта. Ҳолбуки, улар зиммаларидаги бурч ва масъулиятни унутмасалар, фуқаролар мурожаатларини ҳал этишда ҳеч қандай сансалорликлар келиб чиқмайди.

Шуларни ҳисобга олиб, туман прокуратураси томонидан "Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида"ги Қонун талабларига риоя этиш масаларига алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Туман прокуратурасига жорий йилнинг 3 ойда 102 та ариза келиб тушган бўлса, шундан 83 таси прокуратура томонидан ҳал қилинди. Мурожаатлардан 25 таси қаноатлантирилиб, 32 нафар фуқаронинг ҳуқуқлари тикланди, 19 таси ҳал қилиш учун тегишли идораларга юборилди.

Туман прокуратураси томонидан ўтказилган текширишларда фуқаролар мурожаатларини рўйхатга олмаслик, хатларнинг йўқотилиши, кўриб чиқмай ўз ҳолига ташлаб қўйилиши каби қонунбузилишлар аниқланиб, ушбу ҳолатлар прокурор назорати ҳужжатлари орқали бартараф этилди.

Туман прокуратурасининг аралашуви билан 2 ва 14

ёшгача фарзанди бор ёрдамга муҳтож 19 нафар фуқарога нафақалар тайинланди ҳамда 15 нафар тадбиркорга 47,7 гектар ер майдони ажратишда амалий ёрдам кўрсатилди.

Туман прокуратурасида ташкил этилган ишонч телефонларига жорий йилда келиб тушган мурожаатларнинг барчаси қаноатлантирилиб, фуқароларнинг бузилган ҳуқуқлари тикланди. Хусусан, Самандарга қишлоғида яшовчи Н.Маҳмудова ишонч телефонига кўнғироқ қилиб, яқка тартибдаги тадбиркор сифатида рўйхатдан ўтишда амалий ёрдам беришни сўради. Туман прокуратурасининг кўмаги билан Н.Маҳмудованин туман ҳокимлиги ҳузуридаги тадбиркорлик субъектларини рўйхатдан ўтказиш инспекциясидан яқка тартибдаги тадбиркор сифатида рўйхатдан ўтказилиши таъминланди.

Текширишларда айрим масъул шахслар томонидан фуқароларнинг мурожаатларини кўриб чиқишда қонун талабларига риоя қилинмаётгани, ҳатто ариза-шикоятларнинг ўрганилмагандан ўз ҳолига ташлаб қўйилаётгани маълум бўлди. Бундай ҳолатларга нисбатан туман прокуратураси томонидан қатъий чоралар қўрилиб, фуқароларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатлари ҳимоя қилинмоқда.

Ҳар бир мурожаат ортида инсон тақдири ётганлигини унутмаслигимиз керак. Мурожаатлар ўз вақтида ҳал қилинсагина фуқароларнинг давлат бошқаруви идораларига бўлган ишончи ортиб бораверади. Энг муҳими, одамларда жамиятимизда юз бераётган ўзгаришлар, амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотларга дахлдорлик ҳисси янада кучаяди. Шубҳасиз, бу ишонч жамиятимиз тараққиёти ва келажагимиз фаровонлигига хизмат қилади.

Кучли ижтимоий ҳимоя

Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураси органлари томонидан аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишга доир қонунлар ижроси алоҳида назоратга олинган. Масалан, Кегейли туманида яшовчи фуқаро Г.Абдуревнинг "Октуба" овул фуқаролар йиғини томонидан 2014 йил июнь-июль ойларидаги тегишли нафақа пуллари берилмай қолганини ҳақидаги мурожаат юзасидан текшириш ўтказилди. Мурожаатда баён этилган эътирозлар тасдиғини топиб, берилмай қолган нафақа пуллари тўлалиши таъминланди.

Нукус туманида яшовчи фуқаро С.Утениязов эса Қорақалпоғистон Республикаси прокуратурасининг ишонч телефонида мурожаат қилиб, ишга жойлаштириш учун туман ҳокимлиги ва туман бандликка кўмаклаштиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш марказига мурожаатлари юзасидан рад жавоби олганини билдириб, ишга жойлаштиришда ёрдам берилишини сўради. Мазкур мурожаат юзасидан ўтказилган текшириш давомида прокуратуранинг аралашуви билан фуқаро С.Утениязов Нукус тумани "Кўтанкўн" овул фуқаролар йиғини ҳудудидаги овул

врачлик пунктига ишга жойлаштирилди.

Кўнгирот туман ҳокимлиги ҳузуридаги ижтимоий кўнимка маркази томонидан Олий Мажлис Сенатининг 2014 йил 14 ноябрдаги амнистия тўғрисидаги қарори асосида жазони ўташ жойларидан озод қилинган фуқаролар П.Утепбергенов, Г.Айтмуратов, А.Хожамуратов, У.Айтбоев ва А.Саимбетовларга баённома-қарор билан энг кам ойлик иш ҳақи миқдоридан, яъни 118 000 сўмдан моддий ёрдам пуллари берилиши лозим бўлса-да, уларга 107 635 сўм миқдоридан пул тўланган. Кўнгирот туман прокуратураси

Мир САРҚИТБОЕВ,
Қорақалпоғистон Республикаси
прокуратураси бўлим бошлиғи ўринбосари

томонидан ижтимоий кўнимка марказининг мазкур баённома-қарори протест келтириш орқали қонунга мувофиқлаштирилиб, юқорида номлари қайд этилган фуқароларнинг ҳуқуқлари тикланди.

Умуман, жорий йилнинг ўтган уч ойи давомида Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураси органлари томонидан аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишга доир қонунлар ижроси юзасидан ўтказилган текширишлар натижаси бўйича 6 та тақдимнома киритилди. 2 та ҳужжат протест келтириш орқали қонунга мувофиқлаштирилди. 2 нафар шахс интизомий, 24 нафар шахс маъмурий жавобгарликка тортилди. Ўтказилган 2,9 млн. сўмлик зарарларнинг ихтиёр равишда қопланишига эришилди.

Мамлакатимизда ёшлар таълим-тарбияси давлат сиёсатининг устувор йўналишлари билан бирлиги. Президентимиз таъкидлаганидек, Ватанимиз келажаги, халқимизнинг эртанги куни, мамлакатимизнинг жаҳон ҳамжамиятидаги обрў-эътибори, авваламбор, фарзандларимизнинг қандай инсон бўлиб ҳаётга кириб боришига боғлиқ.

Ёшларга эътибор — келажакка пойдевор

Дилмурод САЙИДКУЛОВ,

Самарқанд вилоят прокурорининг ёрдамчиси

Самарқанд вилоятида ёшларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини таъминлаш, улар ўртасида ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликнинг олдини олиш, турли ёт гоълар, зарарли оқимлардан асраш борасида кенг қўлмалли ишлар амалга ошириб келинмоқда. Бунда прокуратура органларининг мутасадди ташкилотлар билан ҳамкорлиги яхши натижа бераёпти. Умумтаълим мактаблари ва ўрта махсус касб-хуна таълими муассасалари раҳбарларининг таълим сифати учун масъулиятини ошириш, давоматни яхшилаш, 9-синф битирувчиларини академик лицей ва касб-хуна коллежларига тўлиқ қамраб олиш, битирувчиларни ишга жойлаштириш борасида бир қатор ишлар амалга оширилди.

Туман-шаҳар прокураторлари ташаббуси билан ҳокимликлар ҳузуридаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия, бошқа мутасадди идоралар ҳамкорлигида болалар ва ўсмирлар, шу жумладан, қизлар ўртасида уларнинг маънавий ва жисмоний баркамоллигига йўналтирилган тадбирлар ўтказилди. Жумладан, Қўшработ туманида мактаб ўқувчилари иштирокида "Биз шу элнинг соғлом авлодларимиз" шиори остида спортнинг футбол, волейбол ҳамда шахмат турлари бўйича мусобақалар бўлиб ўтди. Тоғли "Жонбўлоқ" маҳалласида ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш мақсадида икки мингдан ортиқ ёшлар иштирокида миллий ўйинлар фестивали ўтказилди. Фестивалга 800 нафар вояга етмаган жалб қилинди.

Пайариқ туманида Қашқадарё, Сирдарё, Навоий, Жиззах, Бухоро вилоятларида тақлиф этилган 1995-2004 йилларда туғилган болалар ўртасида спортнинг яққа кураш турли бўйича мусобақалар ташкил этилди. Каттақўрғон шаҳрида эса ўқувчи ўғил-қизларимиз ўртасида спорт мусобақалари билан бир вақтда, "Заковат" интеллектуал ўйини ҳам ўтказилмоқда.

Самарқанд шаҳридаги 64-сонли ихтисослашган мактаб-интернатда ҳам тарбияси оғир болаларни ижтимоий мослаштириш мақсадида спортнинг шахмат-шашка, стол теннис, футбол, бадминтон турлари бўйича мусобақалар ташкил этилди. Шаҳар прокураторасининг ташаббуси билан ўсмирлар ўртасида дзюдо кураши бўйича, умумтаълим мактабларининг ўқувчи-қизлари ўртасида бадий гимнастика бўйича мусобақалар ўтказилди.

Нарпай туманида прокуратура ҳамда вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия ташаббуси билан касб-хуна коллежлари ўқувчилари иштирокида ўтказилган "Мустақиллик бунёдкорлари" ярмаркасида коллеж ўқувчилари томонидан тикувчилик, зардўзлик, тўқимачилик, каштачилик, хунаремандчилик, қўлчилик, темирчилик, қандолатчилик, дурадзорлик, рассомчилик, хизмат кўрсатиш, сервис ва бошқа йўналишлар бўйича тайёрланган махсуслотлар кенг жамоатчиликка намойиш қилинди. Ярмаркада корхоналар вакиллари ва тадбиркорлар мах-

сулотларга буюртмалар бериш билан кифояланмай, бир қатор битирувчиларни ишга қабул қилиш борасида келишиб олдилар.

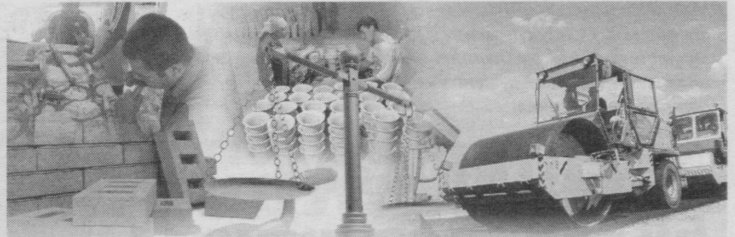
Каттақўрғон шаҳрида прокуратура ташаббуси билан вилоятнинг барча васийлик ва ҳомийлик органлари масъул ходимлари иштирокида бўлиб ўтган идоралараро йиғилишда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ҳамда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, соғлиқни сақлаш, таълим, адлия муассасалари билан отанасининг қаровисиз қолган болалар манфаатларини ҳар томонлама ҳимоялаш борасида ҳамкорлиқни такомиллаштириш масалалари муҳокама қилинди. Мунтазам равишда меҳрибонлик ўйлари, касал ва ногирон болалар мактаб-интернатларида прокуратура ва бошқа мутасадди идоралар билан ҳамкорлиқда ўтказилаётган хайрия тадбирлари ҳам тарбияланувчиларнинг ҳуқуқига фақат ижобий таъсир ўтказмоқда.

Назоратсизлик ва қаровисизликнинг олдини олиш борасидаги тадбирлар натижасида 168 нафар ўқувчи таълим муассасаларига қайтарилди. 325 нафар ота-она болаларининг ҳулқ-атворида салбий таъсир қўрсатганлиги учун профилактик ҳисобга олиниб, 180 нафари тегишли жавобгарликка тортилди.

Ёшларимизни бугунги кунда илдиэ отиб бораётган, барча учун ҳафслик иллатга айланган турли ёт оқимлар таъсирига қўшиб қўлишдан асраш мақсадида ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходимлари, олий таълим муассасалари ўқитувчилари, диний муассаса вакиллари жалб қилинган ҳолда тушуштириш ишлари олиб боришмоқда. Жумладан, жорий йилнинг ўзида касб-хуна коллежлари ва академик лицейлар ўқувчилари орасида 200 дан ортиқ тарғибот тадбирлари ўтказилиб, уларда 64 мингдан ортиқ ўқувчи иштирок этди.

Ўтказиб келинаётган тадбирлар ёшларнинг онгу шуурига ижобий таъсир ўтказмоқда. Вилоятда вояга етмаганлар томонидан жорий йилнинг биринчи чорагида содир этилган жиноятлар сони ўтган йилга нисбатан 10 фоизга камайди. Шу жумладан, ўсмирлар томонидан содир қилинган оғир жиноятлар 75 фоизга камайган бўлса, қотиллик, босқинчилик, талончилик, гиёҳвандлик, безорилик каби жиноятлар умуман содир этилмади. Ҳамкорликдаги ишлар натижасида вилоятнинг Жомбой, Иштихон, Нарпай, Нуробод, Оқдарё, Пайариқ, Пахтачи, Тайлоқ, Қўшработ туманларида вояга етмаганлар томонидан умуман жиноят содир қилинишига йўл қўйилмади.

Келажакда юртимиз юксак даражада тараққий этган иқтисоди билангина эмас, балки, билимдон, маънавий жиҳатдан етук фарзандлари билан ҳам фахрланишни истаймиз. Бунга эса барча имконият ва шароитлар етарли. Ишонамизки, ёшларимиз ҳам бор куч ва имкониятларини сафарбар этиб, ишончимизни оқлашади.

Фаровонлик омили

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик иқтисодиётнинг тез ўзгариб турадиган бозор талабларига жавоб беришини таъминлайдиган замонавий тузилмаларни шакллантиришда, аҳоли баналигини таъминлашда ва даромадларини оширишда муҳим ўрин тутади. Шунинг учун иноватта олган ҳолда, тадбиркорлик субъектларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, уларнинг ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш алоҳида аҳамият касб этади.

Садриддин ТУРДИЕВ,
Хоразм вилоят прокурорининг ўринбосари

889 нафар тадбиркорга ҳуқуқий масалаҳатлар берилди ва 7 нафар тадбиркорга 701 млн. сўм кредит маблағлари ажратилди. 29 нафар тадбиркорга курилиш ишларини амалга ошириш учун 2,62 гектар, 5 нафарага эса қишлоқ хўжалиги махсуслотлари етиштириш учун 34,6 гектар ер майдони ажратилиши таъминланди.

Бундан ташқари, вилоят, шаҳар ва туман прокураторларида ташкил этилган ишонч телефонларига тадбиркорлик субъектларини ҳимоя қилиш масаласида келиб тушган мурожаатларнинг 51 таси ҳал қилиниб, 49 таси қаноатлантирилди. Жумладан, яққа тартибдаги тадбиркор Қ.Юлдошевнинг Тинчлик филиалига тўлов термини ўрнатиб беришда амалий ёрдам сўраб ёзган аризаси қўриб чиқилмаганлигидан норози бўлиб, вилоят прокураторасининг ишонч телефонига мурожаат қилди. Аниқланишича, яққа тартибдаги тадбиркор Қ.Юлдошевнинг ёзган аризасини филиал бошқарувчиси узрли сабабларсиз қўриб чиқмасдан, ўз ҳолига ташлаб қўйган. Мазкур қонун бузилиши ҳолати бўйича банкнинг Тинчлик филиали бошқарувчиси нисбатан тегишли чоралар қўрилди.

Ҳазорасп туманидаги "Allayor darakchi" МЧЖ раҳбари З.Матчанов туман прокураторасига ариза билан мурожаат қилиб, тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишда туман электр таъминоти корхонаси томонидан электр энергияси етказиб берилишидаги узлишлар тўсик бўлаётганлигини баён қилган. Ушбу мурожаат бўйича ўтказилган текширишда туман электр таъминоти корхонаси бошлиғи иш фаолияти давомида қонуний тадбиркорлик фаолиятига тўсқинлик қилиб келганлиги аниқланди. Мазкур қонунбузилиши ҳолати юзасидан Ҳазорасп туман электр таъминоти корхонасининг айбдор ходимларига нисбатан ҳуқуқий чоралар қўлланилди.

Ўтказилган назорат тадбирлари давомида тадбиркорлик субъектларининг қонуний манфаатларини қўллаб-қувватлаш мақсадида аризаларни қиритиш имкониятларидан самарали фойдаланилмоқда. Жумладан, "Urganch qurilish trans" МЧЖ раҳбари Т.Раҳимовнинг "Хоразм йўл қурилиш" ташкилотидан дебиторлик қарздорлиқни ундириш ҳақида амалий ёрдам беришни сўраб қилган мурожаати ўрганиб чиқилди. Аниқланишича, "Хоразм йўл қурилиш" ташкилоти билан МЧЖ ўртасида 2014 йил 25 сентябрда тузилган пулдрат шартномасига қўра, жамият Урганч шаҳар, Хонқа кўчасида таъмирлаш ишлари учун тўловни амалга ошириш мажбуриятини олган бўлса-да, текшириш кунига қадар ташкилот томонидан шартнома мажбуриятлари тўлиқ бажарилмаган. Ўрганиш давомида МЧЖ манфатини қўллаб-қувватлаш "Хоразм йўл қурилиш" ташкилотидан 121,5 млн. сўм асосий қарзни ундириш ҳақида вилоят хўжалик судига даъво аризаси киритилди.

Текширишларда назорат органлари томонидан тадбиркорлик фаолияти субъектларига нисбатан қўлланилган ҳуқуқий таъсир чораларининг қонунлиги ва асослиги ҳақда алоҳида эътибор берилмоқда.

/Давоми 5-бетда/

Мамлакатимизда қонун устуворлигини таъминлаш, шунингдек, суд-ҳуқуқ тизимини инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишнинг ишончли механизмига айлантириш борасида кенг кўламли ишлар амалга ошириб келинмоқда.

Хотиржам бўлай десангиз ҚОНУНГА АМАЛ ҚИЛИНГ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2014 йил 24 июлдаги "Қонунчилик ижросини таъминлаш тизимини янада тақомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармони билан қонунчилик ижросини назорат қилишда прокуратура органлари зиммасига масъулиятли вазифалар юклатилди.

Шу мақсадда прокуратура органлари томонидан назорат органлари фаолиятининг қонунийлиги мунтазам ўрганиб борилмоқда. Хусусан, 2014 йилда прокуратура органлари томонидан назорат органлари фаолиятида қонунларга риоя этилиши юзасидан ўтказилган 6982 та текширишда 12018 та прокурор назорати ҳужжатлари қўлланилиб, прокурорларнинг қарор ва тақдирномалари асосида 6588 нафар шахс интизомий, маъмурий ва моддий жавобгарликка тортилди ҳамда ушбу органларнинг 6538 та ноқонуний ҳужжати га протестлар келтирилди. Натигада 530,2 млн. сўм миқдорда маъмурий жарима кўллаш ҳақидаги 4418 та, 2 млрд. сўмдан ортиқ молиявий жарима кўллаш ҳақидаги 245 та қарор ва 1280 та ҳўжалик юритувчи ва бошқа субъектларнинг ҳуқуқларини чекловчи ҳамда 88 та бошқа ҳўжатлар бекор қилинди.

Текширишлар натижасида 2411 нафар шахснинг бузилган ҳуқуқлари амалда тикланди. Жумладан, Хива туман ДСИ томонидан "Хива Меҳнат" хусусий корхонаси раҳбари Т.Аллабергенова маъмурий жавобгарликка тортиш мuddати ўтиб кетган бўлсада, МЖТКнинг 175-моддаси 1-қисми билан жаримага тортилган.

Худди шундай, Когон туман ва шаҳар меҳнат ҳуқуқ инспектори А.Раджабберовнинг қарори билан "Агро электр таъмир қилиш" МЧЖ раҳбари Р.Давлатов ҳам ноқонуний тарзда маъмурий жавобгарликка тортилган.

Мазкур қарорлар прокурорларнинг протестлариға асосан бекор қилиниб, тадбиркорлик субъектларининг бузилган ҳуқуқлари тикланган.

Шу каби "Ўздавэнегроназорат" инспекцияси томонидан 18 та, "Ўздавэнегрозинспекция" томонидан 8 та корхонаға нисбатан қонунға зид молиявий жарималар қўлланилганлиги аниқланиб, ушбу қарорлар Бош прокуратура протестлари асосида бекор қилинди.

Назорат тадбирлари мобайнида жиддий қонунбузулиш ҳолатлари юзасидан 118 та, шундан 48 нафар назорат қилувчи органлар ҳодимлариға нисбатан жиноят ишлари кўзғатилди. Масалан, Когон туман ветеринария бўлими бошлиғи Н.Шарипов 5,4 млн. сўм бюджет маблағини талон-торож қилгани этмагандек,

Авазбек КОМИЛОВ,
Бош прокуратура бошқарма
прокурори

фуқаро З.Тоҳировани ишға киритиш эвазига унинг турмуш ўртоғи Ш.Шариповдан тамағирлик йўли билан 250 минг сўм пулни пора тарикасида олган.

Самарқанд шаҳар ер тузиш ва кўчмас мулк кадастри хизмати мутахассиси Ў.Толлибоев тадбиркорлик билан шуғулланиш истағида бўлган И.Саиджоновдан савдо дўконига тегишли кадастр ҳужжатларини расмийлаштириб бериш эвазига 1500 АҚШ доллари миқдоридиға пулларни фирибгарлик йўли билан қўлга киритган.

Сурхондарё вилоят молия бошқармаси бошлиғи ўринбосари И.Тангирқулов ва бошқарма бўлим бош иқтисодчиси А.Файзуллаев томонидан вилоятдағи 14 та касб-хўнар коллежида 53 та штат бирликларининг ортиқча режалаштирилиши жами 212 млн. сўм маблағнинг ноқонуний сарфланишиға олиб келган.

Мазкур ҳолатлар юзасидан айбдор шахсларға нисбатан суд ҳукми билан жазо муқаррарлиги таъминланган.

Шунингдек, назорат қилувчи органлар томонидан ҳўжалик юритувчи субъектлар фаолиятиға ноқонуний аралашуш, тадбиркорлик субъектларининг қонуний фаолиятиға тўқсинлик қилиш, бюрократик тўқсинлик яратиш каби қонунбузулиш ҳолатлариға чек қўйилмаган. Оқибатда тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари бузилган. Масалан, Яккабоғ туман архитектура ва қурилиш бошқармаси бошлиғи Н.Жуманов "Яккабоғ автосозлаш" МЧЖ раҳбари С.Нарзиев, фуқаро П.Қодировнинг тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш учун ер ажратиш тўғрисидағи мувожадатларини текшириш қуниға қадар қўриб қимасдан, уларнинг фаолиятиға тўқсинлик қилган.

Поп тумани ДСЭНМ бош врачлари М.Исломов ҳамда врач ёрдамчиси С.Абдурахмановалар эса "Замин ичра олға қадам" МЧЖнинг фаолиятиға гайриқонуний аралашиб, корхона ишчи-ҳодимлари тиббий қўриқдан ўтказилмаганлиги, ишлаб чиқариш цехида қунодлик тозалаш ишлари амалға оширилмаганлиги ҳақида маълумотнома тузиб, ноқонуний текшириш ўтказишган.

Қайд этилган ҳуқуқбузарлар прокурорлар қарорлари асосида маъмурий жавобгарликка тортилди.

Хулоса қилиб айтганда, ҳар бир мансабдор ва масъул шахс қонун талаблариға сўзсиз риоя этиши лозим. Зеро, қонун олдида ҳамма баробардир.

ИШИМИЗНИНГ МУҲИМ БЎҒИНИ

Муҳайё АШУРОВА,
Тошкент вилоят прокуратураси
бўлим бошлиғи

Мамлакатимизда инсон шайни, қадр-қиммати, ҳуқуқлари олий қадрият саналади. Шу сабабли ҳам мустақилликнинг дастлабки кунлариданоқ инсон ҳуқуқлари ҳар томонлама таъминланишиға алоҳида эътибор қаратилиб, барча ҳуқуқий асослар яратилди. Хусусан, бўлимиғиз томонидан сулларда прокурор иштироки таъсирчанлиги ва самарадорлигини ошириш, фуқаролар, жамият ва давлатнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш масалалариға алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Тахлилларға кўра, жорий йилнинг ўтган даври мобайнида вилоят судлари томонидан 7360 та фуқаролик иши қўрилган бўлиб, шундан 5701 тасида, шу билан бирга, прокурор иштироки шарт бўлган ишларнинг барчасида прокурор иштироки таъминланган.

Фуқаролик ишлари бўйича вилоят суди апелляция инстанциясида жами 139 та фуқаролик иши қўрилган бўлиб, шундан 25 таси, кассация инстанциясида эса 173 та иш қўрилган, шундан 34 таси прокурор протестлари асосида бекор қилиниб, қонунға мувофиқлаштирилган.

Суд қарорларининг қонунийлиги назорат тартибиде ўрганилиб, шу йилнинг ўтган уч ойи ичида 9 та суд қарорига нисбатан келтирилган протестлар қаноатлантирилди. Вилоят судининг Раёсатида 4 та фуқаролик иши юзасидан қабул қилинган суд қарорлари бекор қилинди.

Асосий мақсадимиз жамиятда қонун устуворлигини таъминлашға қаратилган экан, энг аввало, ҳар бир бузилган ҳуқуқ ва манфаат тикланишиға эришишимиз лозим. Ана шу жиҳатдан келиб чиққан ҳолда, фуқаролик ишларини ўрганиш давомида гоҳида уларнинг айримларида процессуал ҳуқуқ нормаларининг бузилишиға йўл қўйилганлиги дуч келинмоқда. Республика Олий суди Пленумининг 2012 йил 13 декабрдағи "Юридик аҳамиятға эға бўлган фактларни белгилаш ҳақида"ги қарорининг 22-бандиға кўра, юридик фактларни белгилаш ишлари бўйича чиқарилган суд ҳал қилув қарори ФПКнинг 206-моддасида кўзда тутилган талабларға монанд бўлиши, ҳал қилув қарорида ишнинг ҳолати тўғрисидағи хулосаларни тасдиқловчи, ишни ҳал қилиш аҳамиятиға эға бўлган далиллар кўрсатилгани кераклиги, ариза қаноатлантирилган тақдирда белгиланган факт аниқ ифода этилиши лозимлиги

кўрсатилган. Лекин ушбу ҳолатнинг амалиётда қўлланилиши аҳоли таҳлил қилинганда, айрим пайтларда ушбу талаб бузилаётганлиги аниқланмоқда. Масалан, бу каби ҳолатға фуқаро Р.Алиевнинг 2007-2008 йилларда ишлаганлиги тўғрисидағи ҳужжатлари мавжуд бўлмаса-да, унинг даввоси суд томонидан тилға олинган Олий суд Пленуми қарори талаблариға зид равишда қаноатлантирилганлигини мисол тариқасида келтириш мумкин.

Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 15-моддасида белгиланишича, суд тақдим этилган материаллар ва тушунтиришлар билан чекланмасдан, ишнинг ҳақиқий ҳолатини, тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини ҳар тарафлама, тўлиқ ва ҳолисона аниқлаш учун қонунға асосланган ҳолда чоралар кўришға ҳақли.

Иш ҳужжатлариға кўра, туман Бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси бўлимининг қарориға асосан Р.Алиевнинг фермер ҳўжалиғида 1998-2008 йилларда ишлаган даври ҳисобға олинмаган. Шунга кўра, Р.Алиев туман архиви томонидан берилган 1992-2008 йиллардағи иш стажига иш ҳақи тўғрисида маълумотномани судға тақдим қилиб, ушбу ҳужжатлар асосида фактларни тасдиқлаб беришни сўраган. Аммо, суд ишни мазмунан кўриш жараёнида Р.Алиевнинг фермер ҳўжалиғидағи 2007-2008 йиллар давомидағи иш стажига иш ҳақини тасдиқловчи маълумотномалари олмаган ва туман архивдан ушбу маълумотномаларни талаб қилиб олиш тўғрисида сўров хати юбормаган. Ваҳоланки, юқорида тилға олинган Олий суд Пленуми қарорида қайд қилинган талаблар билан бирга, ариза қаноатлантирилган тақдирда, белгиланган факт аниқ ифода этилиши лозим. Ҳал қилув қарорининг хулоса қисми баёнини суд ФПКнинг 283-моддаси талабига мувофиқ аниқ кўрсатиши зарур. Юридик аҳамиятға эға бўлган

фактларни белгилаш бўйича суднинг қонуний қучға кирган ҳал қилув қарори ФПКнинг 16-моддаси талабига мувофиқ, бундай фактларни рўйхатға олувчи ёки суд томонидан фактни белгилашиш муносабати билан вужудға келган ҳуқуқни расмийлаштирувчи органлар учун мажбурийдир.

Бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси туман бўлимининг 2013 йил 9 октябрдағи қарориға кўра, Р.Алиев ишлаган фермер ҳўжалигининг 1992-2008 йилларда пенсия жамғармасиға сўғурта бадаллари ўтказилганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар бўлмаганлиги сабабли, Р.Алиевнинг шу даврдағи иш стажига пенсия тайинлашда ҳисобға олинмаганлиги тўғрисидағи хатига ҳуқуқий баҳо берилмаган. Бунинг устиға, суд ишға ойдинлик киритиш мақсадида фермер ҳўжалигидан бирор-бир вакил ҳам чақиртирмаган.

Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 314-моддаси 2-қисми 2 ва 4-бандлари талабига мувофиқ, иш суд муҳокамасида иштирок этиш ҳуқуқиға эға бўлган, аммо суд мажлисининг вақти ва жойи тўғрисида хабар берилмаган шахслардан бирортасининг йўқлиғида қўрилган бўлса ҳамда суд ишда қатнашишға жалб қилинмаган шахсларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлариға доир масалани ҳал қилган бўлса, бу ҳолат ҳал қилув қарори, ажрим ёки қарорнинг бекор қилинишиға асос бўлади.

ФПКнинг 312-моддаси 1-қисмининг 1 ва 4-бандлариға мувофиқ, иш учун аҳамиятға эға бўлган ҳолатлар тўлиқ аниқланмаганлиги, моддий ёки процессуал ҳуқуқ нормаларининг бузилганлиги ёхуд нотўғри қўлланилганлиги суд қарорини апелляция, кассация ва назорат тартибиде бекор қилишға асос бўлади. Ана шу қонун нормалариға таянган ҳолда вилоят прокуратураси томонидан киритилган протест фуқаролик ишлари бўйича вилоят судининг кассация инстанцияси томонидан қаноатлантирилиб, қонун устуворлигининг таъминланишиға эришилди.

Қарз муносабатлари ва уни қўллаш масалалари

Инсон дунёга келибдики, кундалик турмушаги ўзaro муносабатлар дастлаб одат қоидалари билан тартибга солиб келинган бўлса, ижтимоий-иқтисодий ҳаёт ривожланиб борагани сайин бундай муносабатлар шу жамиятга қабул қилинган қонун нормаларига асосланган бўлади. Албатта, одамлар ўртасида энг кўп учрайдиган муносабатлардан бири пул муомаласига оиддир.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 732-моддасида қарз шартномасига таъриф берилган бўлиб, унга кўра, "Қарз шартномаси бўйича бир тараф (қарз берувчи) иккинчи тарафга (қарз олувчи) пул ёки турга хос аломатлари билан белгиланган бошқа ашёларни мулк қилиб беради, қарз олувчи эса қарз берувчига бир йўла ёки бўлиб-бўлиб, ўшанча турга хос аломатли пулни ёки қарзга олинган ашёларнинг хили, сифати ва миқдорига барабар ашёларни (қарз суммасини) қайтариб бериш мажбуриятини олади.

Қарз шартномаси пул ёки ашёлар топширилган пайтдан бошлаб тузилган ҳисобланади".

Фуқаролар ўртасида қарз шартномасининг суммаси энг кам иш ҳақининг ўн бараваридан ортиқ бўлса, оддий ёзма шаклда тузилиши шарт, шартномадаги тарафлардан бири юридик шахс бўлганда эса суммасидан қатъи назар, ёзма шаклда тузилиши шарт.

Қарз шартномасининг ёзма шаклига риоя қилмаслик унинг ҳақиқий эсмаслигига олиб келмайди. Бироқ низо чиққан тақдирда, тарафларни битимнинг тузилганлигини, мазмунини ёки бажарилганлигини гувоҳларнинг кўрсатувлари билан тасдиқлаш ҳуқуқидан маҳрум қилади.

Фуқаро Д.Шукuroва Х.Олимов ундан 2013 йил ноябрида 2014 йил август ойида қайтариш шarti билан 5 млн. сўм миқдорда қарз олганлигини, бироқ келишилган вақт ўтганига қарамай, қарзни қайтармаётгани учун қарзни ундириш ҳақидаги даъво аризаси билан судга мурожаат қилган.

Суд томонидан ишни кўришда, тарафлар қарз муносабатларига киришгани ҳақидаги далил ва исботлар тақдим этилмаганлиги сабабли, даъвогарнинг даъво талаби рад қилиниб, келгусида низоли ҳолат юзасидан текшириш ўтказилиб, тегишли чора кўрилишини таъминлаш юзасидан ФПКнинг 19-моддасида белгиланган тартибда хусусий ажрим қилирилиб, ижро қилиш учун юборилган.

Шу ўринда таъкидлаш жоизки, агар қарз олувчининг тилхати ёки унга қарз берувчи томонидан муайян сумма ёки муайян миқдордаги ашёлар топширилганлигини тасдиқлайдиган бошқа ҳужжат мавжуд бўлса, қарз шартномаси ёзма шаклда тузилган ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (ФК)нинг 734-моддасида белгиланган тартибга мувофиқ, агар қонунда ёки қарз шартномасида бошқа тартиб назарда тутилган бўлмаса, қарз берувчи (юридик шахс ёки фуқаро) қарз олувчидан қарз суммасига шартномада белгиланган миқдорда ва тартибда фoизлар олиш ҳуқуқига эга бўлади.

Агар қарз шартномаси бўйича қарз олувчига турга хос аломатлари билан белгиланган ашёлар топширилса, уларнинг миқдори ва шакли (пул ёки натура ҳолидаги) шартномада кўзда тутилган ҳолларда фoизлар тўланиши керак.

Фoизлар тўлаш тартиби ва муддатлари қарз шартномаси билан белгиланади.

Агар қарз суммасини қайтариш муддати шартномада белгиланмаган бўлса, қарз олувчи уни қарз берувчи қарзни қайтариш ҳақида талаб қўйган кундан бошлаб ўттиз кун мобайнида қайтариши керак.

ФКнинг 736-моддаси талаби бўйича, агар қонун ҳужжатларида ёки қарз шартномасида бошқа тартиб назарда тутилган бўлмаса, қарз олувчи қарз суммасини вақтида қайтармаган ҳолларда юқорида назарда тутилган ФКнинг 734-моддасида белгиланган фoизлар тўланган бўлишидан қатъи назар, қарз қайтариб берилиши, керак бўлган кундан бошлаб, то у қарз берувчига қайтариб берилган кунча бу сумма юзасидан ушбу кодекснинг 327-моддаси биринчи ва иккинчи қисмларида назарда тутилган миқдорда фoизлар тўланиши керак.

Агар қарз шартномасида қарзни қислаб (бўлиб-бўлиб) қайтариш назарда тутилган бўлса, қарз олувчи қарзнинг навбатдаги қисмини қайтариш учун белгиланган муддатни бузган тақдирда, қарз берув-

чи қарзнинг қолган барча суммасини тегишли фoизлар билан бирга муддатидан олдин қайтаришини талаб қилишга ҳақли.

ФКнинг 327-моддасига мувофиқ, бошқа шахсларнинг пул маблағларини ғайриқонуний ушлаб қолиш, уларни қайтариб беришдан бош тортиш, уларни тўлашни бошқача тарзда кечиктириш ёхуд бошқа шахс ҳисобидан асоссиз олиш ёки жамғариш натижасида улардан фойдаланганлик учун ушбу маблағлар суммасига фoиз тўланиши керак.

Фoизлар миқдори кредитор яшайдиган жойда, кредитор юридик шахс бўлганда эса, унинг жойлашган ерида пул мажбурияти ёки унинг тегишли қисми бажарилган кунда мавжуд бўлган банк фoизининг ҳисоб ставкаси билан белгиланади. Қарз суд тартибда ундириб олинганда суд кредиторнинг талабини даъво кўзғатилган кундаги ёки қарор чиқарилган кундаги банк фoизининг ҳисоб ставкасига қараб қондириши мумкин. Ушбу қоидалар қонунда ёки шартномада бошқа фoиз миқдори белгиланган бўлмаса, қўлланилади.

Ёзма шаклда тузилиши лoзим бўлган қарз шартномаси юзасидан гувоҳларнинг кўрсатмалари ёрдамида даъволашиш мумкин эмас. Шартнома алдаш, зўрлик ишлатиш, таҳдид қилиш, қарз олувчининг вақили қарз берувчи билан ёмон ниятда келишиши ёки қийин вазиятлар таъсирида тузилган ҳоллар бундан мустасно.

ФПКнинг 57-моддасида "Ҳар бир тараф ўзининг талаблари ва эътирозларига асос қилиб қўрсатган ҳолатларни исботлаши шарт"лиги белгиланган бўлиб, судга ўзининг важларини тасдиқловчи далилларни тақдим этилмаслиги келгусида суд томонидан унинг талабини рад қилиш ҳақида қарор чиқаришга асос бўлади.

Амалиётда қарз муносабатига киришган тарафлар ўртаси-

да берилган қарзнинг қайтарилиши кафолати сифатида уй-жой олди-сотди шартномаси тузиб берилгани ҳақидаги важларни келтириш ҳоллари кўп учрамоқда. Масалан, фуқаро Б.Рўзиев судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, Ш.Тўраевни оила аъзолари билан бирга уйдан чиқаришни сўраган.

Ш.Тўраева эса Б.Рўзиев ва нотариал идорага нисбатан қарши даъво аризаси тақдим қилиб, олди-сотди шартномасини ҳақиқий эмас деб топишни сўраган.

Суд ҳар икки тарафнинг даъво талабларини кўриб чиқиб, Б.Рўзиевнинг даъвосини рад қилиб, Ш.Тўраевнинг қарши даъвосини қаноатлантириш ҳақида ҳал қилув қарори қабул қилади.

Апелляция инстанциясида мазкур ҳал қилув қарори ўзгаришсиз қолдирилади.

Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 124-моддасида қалбаки ва кўзбўйамачилик учун тузилган битимнинг ҳақиқий эсмаслиги белгиланган бўлиб, унга кўра, юридик оқбатлар туғдириш нияти бўлмаган ҳолда, номигагина тузилган битим (қалбаки битим) ўз-ўзидан ҳақиқий эмасдир.

Агар битим бошқа битимни ниқоблаш мақсадида тузилган бўлса (кўзбўйамачилик битими), тарафлар ҳақиқатда назарда тутилган битимга доир қоидалар қўлланилади.

Эр-хотин Б.Рўзиев ва Ш.Тўраева судда берган тушунтиришларида Ш.Тўраева Б.Рўзиевдан олган бир миллион икки юз минг сўм миқдордаги қарзни ўз вақтида қайтармагани учун Б.Рўзиев низоли уйни ўз номига нотариал тартибда расмийлаштириб олганлигини кўрсатишган.

Олди-сотди шартномаси қарз эвазига амалга оширилганлиги ҳақида тарафлар томонидан тузилган тилхат ҳамда гувоҳ сифатида иштирок этган Т.Тўраевнинг кўрсатмаси билан ҳам тасдиқланган.

Лекин, аксарият ҳолларда уй-жой эгалари бу тўғрида важ

Шахноза УМАРОВА,
Бош прокуратура бўлим прокурори

келтирсалар-да, уй-жойларини қарз мажбурияти бажарилмагани ҳисобидан олди-сотди шартномаси расмийлаштириб берилганлигини тасдиқловчи далилларни судга тақдим эта олишмайди.

Шу билан биргаликда, баъзан даъвогар берилган қарзни жавобгар муддатида қайтармагани ва бу унинг маънавий, руҳий изтироб чекишига сабаб бўлгани сабабли маънавий зарарни ундиришни сўрайди.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2000 йил 28 апрелдаги "Маънавий зарарни қоплаш ҳақидаги қонунларни қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида"ги 7-сонли Қарорининг 13-бандида қарз шартномасидан келиб чиққан мажбурият пул мажбурияти бўлиб, уни бажармаганлик учун жавобгарлик Фуқаролик кодексининг 327-моддасида белгиланганлиги сабабли қарз олувчининг шартнома бўйича мажбуриятни бузганлиги қарз берувчининг маънавий зарарини қоплаш ҳуқуқини истисно этиши тушунтирилган.

Шунингдек, бу тоифадаги низоларнинг кўрилишини соддалаштириш, қисқа муддатда низоли талаб бўйича қарор чиқарилишини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикасининг 2003 йил 12 декабрдаги Қонуни билан Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодекси 20-1-боб билан тўлдирилиб, буйруқ тартибда иш юритиш тўғрисидаги қўшимча қоидалар киритилган. Бу қоидалар ҳам фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ҳимоясини назарда тутди.

Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 238-2-моддаси 1, 2-бандларига биноан, "агар талаб нотариал тасдиқланган битимга асосланган бўлса ёки талаб ёзма битимга асосланган ва қарздор томонидан тан олинган бўлса, шу жумладан, агар коммунал хизматлар тўлови бўйича қарзни ундириш ҳақидаги талаб арз қилинган бўлса", судлар ишни мазмунан ҳал қилмасдан тақдим этилган ариза ва тегишли ҳужжатлар асосида ариза келиб тушган кундан эътиборан уч кун ичида суд буйғуни чиқарилиши белгиланган.

Фаровонлик омили

/Давоми. Бошланғич 3-бетда/

Асоссиз ва ноқонуний қўлланилган ҳуқуқий таъсир чоралари бекор қилиниб, тадбиркорларнинг бузилган ҳуқуқлари тикланмоқда. Хусусан, "Гурлан сув қурилиш монтаж" МЧЖ раҳбари Н.Давлетовнинг Шовот туман ДСИ ҳодимларининг хатти-ҳаракатларидан норози бўлиб ёзган аризаси юзасидан ўтказилган текширишда ДСИ то-

монидан қўлланилган 2 та ҳуқуқий таъсир чораси ноқонуний ва асоссиз бўлганлиги боис уларга нисбатан вилоят прокуратураси томонидан протестлар келтирилиб, бекор қилинди.

Тадбиркорлик фаолияти субъектларининг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган чора-тадбирлар биринчидан, тадбиркорлик фаолиятини тартибга солидиган ва унинг жадал ривожланишини таъминлайдиган, уларнинг қонунларда бел-

гиланган ҳуқуқ ва эркинликларини тўла кафолатлайдиган ҳуқуқий замин яратишни назарда тутса, иккинчидан, рақобат муҳитини изчил ривожлантириш, ҳужалик юртутувчи субъектлар томонидан нархларнинг асоссиз оширилишига йўл қўймаслик, иқтисодий ночор корхоналарни молиявий соғломлаштириш, улар фаолиятини ривожлантиришга давлатимиз томонидан жиддий эътибор бериб келинаётганлигидан далолат беради. Учинчидан,

тадбиркорлик фаолияти субъектлари учун кенг имкониятлар яратиб беради, улар фаолиятининг очик-ошкора бўлишига, қонунчиликда мавжуд имкониятлардан фoал фойдаланишига имкон беради. Бу эса тадбиркорлик субъектларининг эмин-эркин, қонунларда белгиланган доирада фаолият олиб боришларини кафолатлайди ва уларнинг ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатларини таъминлашга хизмат қилади.

Товламачининг тузоғи

Сурхондарёлик Рамазон Хўжаев коллежда ёшларни қақирувга қадар бошланғич тайёрлаш фанидан дарс берган. Аммо, у олий маълумотли бўлса-да, ўқувчиларга илгор педагогик технологиялардан фойдаланган ҳолда самарали таълим бериш, келажак авлод вакиллари билан, зукко қилиб тарбиялашга ўз хиссасини қўшиш ҳақида ўйлаб ҳам кўрмайди. Ўз устида ишлаш, малакасини ошириб бориш ўрнига коллеж жамоаси орасидаги миш-мишлар, "ёзув-чизув"лар билан қизиқиш юради. Бир гал коллеж директори Васила Комилованинг фаолияти юзасидан жамоадоши Дилноза ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органга шикоят ёзганини эшитиб қолади.

Кўп ўтмай мазкур ариза юзасидан тегишли органлар томонидан мутахассислар жалб этилган ҳолда муассасада текширув ишлари бошланди. Ҳар бир гап-сўздан хабардор бўлиб юрган Рамазон коллеж директори В.Комилованинг қабулига қиради ва текширишни таниш-билишлари орқали янада жиддий тус олдириши мумкинлигини айтиб, раҳбарни ўзқўтишга тушади. Табиийки, директор уни шаштидан қайтаришга уринади.

"Андишанинг отини қўроқ" қўйган Рамазон директорга текширишни тўхтатишни ҳам мумкинлигини, бу "ҳизмати" эса 5 млн. сўмга баҳола-нишини айтиди. Афсуски, унинг сўзлари нишонга теккан эди. Бундан фойдаланган Рамазон директорни ишонтириш учун пулларнинг бир қисми текширишни тўхтата-

диган ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органнинг масъул ходими-га, яна бир қисми ариза-чи Дилнозага берилишини ҳам таъкидлаб ўтади.

Хуллас, В.Комилова йиққан-терган 4 млн. 500 минг сўм пулини Рамазонга тўтқа-зади. Кўзлаган режаси амал-га ошганидан хурсанд бўлган товламачи бу пулларни ўз эҳтиёжлари учун сарфлаб юборади.

Орадан 10 кун ўтиб, Рамазон Дилнозанинг яна ариза ёзаётгани ҳақида эшитиб қолди. Бу гал ариза-чи дирек-торнинг коллежга ажратилган ёқилғи маҳсулотларини сохта ҳужжат ва имзолар билан ўзлаштирилганлигидан шикоят қилганди. Рамазон тезда Дилнозани топиб, ёзган аризасини олди. Сўнг яна директор В.Комилованинг қабулига кирди.

— Мана, Дилноза яна ариза ёзибди. Агар унинг шик-

Азамат ТОҒАЕВ,
СВОЖЖДЛҚК департаментининг
Термиз шаҳар бўлими бошлиғи

ятлари бўйича текшириш кел-са, сизни жавобгар қилишлар-и тайин. Шунинг учун... Дилнозани шаҳиддан қайтарайин. Бир миллион сўм берсангиз, унинг "оғзини ёпаман". Аввалги сафар орамизда 500 минг сўм қолиб кетганди. Уни қўшсақ, жами 1 млн. 500 минг сўм берасиз.

Аммо, бу гал Рамазоннинг келтирган важдари директор-да шубҳа уйғотди. Қолаверса, раҳбар ҳам билиб-билмай ўзи ҳам жиноятга шерик бўлиб қолаётганини англаб етганди. Р.Хўжаев келишилган пайтда мактаб яқинидаги охиона-лардан бирига В.Комилованинг айтилган пулни олиш учун келганида, уни директор билан бирга ҳуқуқни муҳофаза қилувчи орган ходимлари ҳам қўтиб олишди. Шу тариқа Рамазон Хўжаев жавобгарликка тортилди.

Бу воқеа нафақат фарибгар учун, балки унинг домига илгинган жабранувчи учун ҳам ўзига хос сабоқ. Энди у текширувчиларни пул билан ўз томонига олдириб олиш мумкин эмаслигини, фақат тўғрилик, ҳалоллик билангина мақсадга етишиш мумкинли-гини англаб етди, деб умид қиламиз.

Яширин цехлар иқтисодиёт ривожига тўсиқ бўлиши маълум. Айниқса, яширин цехлар томонидан ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар истеъмолчининг соғлиғига, қолаверса, ҳаётига хавф туғдирса, бу кечириб бўлмас ҳолатдир.

Яширин цехлар фош бўлди

Давлатимизда аҳолига сифатли ва истеъмол стандартларига мос келадиган ёғ-мой маҳсулотларини етказиб бериш бўйича бир қатор ишлар амал-га оширилиб, бу соҳани тартибга солиш юзасидан норма-тив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинган. Шунга қарамадан айрим шахслар томонидан инсон саломатлиги учун хавфли бўлган ёғ-мой маҳсулотларини яширин равишда ишлаб чиқариш ҳолатлари учраб турибди.

Жумладан, яширин фаоли-ят билан шуғулланувчи шахсларни фош қилиш мақсадида ўтказилган тadbирда Миришкор туманида яшовчи фуқаро Ботирбек Турдиев (исм-фамилиялар ўзгартирилган) уйда пахта чигитини қайта ишлаш билан шуғулланиб келаётганлиги аниқланди. Уй кўздан кечирилганда 1200 килограмм чигит, 1000 килограмм кунжа-ра, 500 литр жувоз ёғи ва бошқа 4 млн. 688 минг сўмлик

Сирожиiddин ЖАВЛИЕВ,
Бош прокуратура ҳузуридаги
СВОЖЖДЛҚК департаментининг
бўлим катта инспектори

турли маҳсулотлар топилди.

Бу устамоннинг жияни Эгамназар Турдиевнинг ҳам уйда қўлбола усулда чигитдан ёғ ишлаб чиқараётганлиги аниқланди. Тадбир давомида ундан жувоз ускунаси, 50 литр пахта ёғи, 200 килограмм чигит ва 1 млн. 934 минг сўмлик бошқа товар-моддий бойликлар олиб қўйилди.

Суд томонидан қонунбузарларга нисбатан жазо тайинланди.

Албатта, бу каби қонунбузарларга нисбатан кўрилатган чоралар ўз самарасини бериши аниқ, лекин бундай шахсларнинг фаолиятига барҳам беришда нафақат ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар, балки жойлардаги фуқароларимизнинг фаол иштироки ҳам муҳим аҳамият касб этади.

Қонуний фаолият — баракаали даромад

Мамлакатимизда барча соҳаларда қўлга киритилаётган муваффақиятлар жаҳон ҳамжамияти томонидан ҳақиқи равишда эътироф этилмоқда. Зотан, ўз вақтида тўғри танланган тараққиётнинг "ўзбек модели" фарон келажатимиз йўлида етакчи омили бўлаётди.

Эркин ХОЛМАТОВ,
СВОЖЖДЛҚК департаментининг
Тошкент шаҳар бошқармаси бошлиғи
вазифасини бажарувчи

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Солик, валютаси оид жиноятларга ва жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш департаментининг Тошкент шаҳар бошқармаси ходимлари ўзларига юклатилган вазифаларни амалга ошириш жараёнида ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий барқарорликни таъминлаш ҳамда тadbиркорликни қўллаб-қувватлашга баҳоли қудрат хисса қўшиб келмоқдалар. Шу йилнинг ўтган даврида тadbиркорлик субъектлари ва фуқароларнинг ҳуқуқий онгини оширишга қаратилган тарғибот ишларини қўйиштиришга, янги иш ўринларини яратишга, солиқ тўлашдан бўйин товланиш янги механизм ва усуллари аниқлаш, валюта, хуфёна иқтисодиёт ҳамда мамлакатимизга товар-моддий бойликларнокунини қилиб келишининг олдин олишга қаратилган тadbирлар амалга оширилди.

Тadbиркорликни қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш борасида фуқаролар ва тadbиркорлик субъектлари ўртасида ўтказилаётган профилактика тadbирларида, маҳалла фуқаролар йиғинларида, туман ҳокимликларида ташкил этилаётган учрашувларда уларнинг фаолиятида дуч келинаётган муаммоларни жойида ҳал қилиш чоралари қўрилмоқда.

Департамент томонидан ўтказилган текширишлар давомида яширин тарзда ишлаётган, аммо сифатли маҳсулот ишлаб чиқараётган цехлар ҳам борлиги аниқланди. Масалан, Сергели туманидаги хонадонлардан бири-

да фуқаролар М.Бекмирзаев ва М.Юсупова яширин тарзда бир неча ёлланма ишчилар билан оғзаки шартнома тузиб, кийим-кечак ишлаб чиқараётганликларни аён бўлди. Бу фуқаролар маҳсулотларини бозорга олиб чиқиб, 2014 йилнинг июнь ойидан шу йилнинг февралига қадар 20 млн. сўм фойда кўрганликларни аниқланди. М.Бекмирзаев ва М.Юсуповлар қилмишларидан чин кўнгилдан пўшаймон бўлганликларини унун уларнинг фаолиятига қонуний тус беришга кўмаклашилди. Амалга оширилган ишлар самараси ўлароқ, "Omad Nur Nihol" оилавий корхонаси ташкил қилинди ва бу ерда 6 та янги иш ўрни яратилди.

Шунингдек, фуқаро Д.Орзиевнинг Олмазор туманидаги даҳалардан бирида ноқонуний равишда новвойхона ташкил қилиб, турли нон маҳсулотларини ишлаб чиқариб сотаётганлиги маълум бўлди. Суриштирув жараёнида бу шахс ўтган йилнинг апрель ойидан шу йилнинг февралига қадар аҳолига нон маҳсулотлари сотиб, 45 млн. сўм даромад қилгани маълум бўлди. Д.Орзиева ҳам қилмишидан пўшаймон бўлганлиги ҳамда унинг новвойхонаси ва ишлаб чиқараётган маҳсулотлари ҳар томонлама меъёрларга тўғри келгани учун бу фуқарога ҳам амалий ёрдам кўрсатилди. Д.Орзиева Ўзбекистон Республикаси ҳунармандлар уюмаси томонидан "ҳунарманд-касана-чи" сифатида рўйхатга олинб, ишга қабул қилинди ва шу орқали унинг фаолиятига қонуний тус берилди.

Хулоса ўрнида айтиш лозимки, қонун устуворлиги ва иқтисодий ҳавфсизлигини таъминлаш, қонунбузилишни ҳолатларига қарши мурасасиз курашиш юртимиз равнақи, тadbиркорларнинг ҳуқуқ ҳамда манфаатларини ҳимоялашда асосий омили бўлиб хизмат қилади.

Мамлакатимизда ишбилармонлик муҳитини яхшилаш, кичик бизнес ва хусусий тadbиркорликни жалал ривожлантириш борасида кенг қўлмали чора-тadbирлар ҳаётга тadbирқ этилмоқда. Бу борадаги амалий ишлар натижасида соҳа йил сайин ривожланиб бормоқда. Таъкиллаш жоизки, тadbиркорларни рўйхатдан ўтказиш тартиби тўбдан соддалаштирилган, тизимни янада ривожлантириш учун қабул қилинаётган ҳуқуқий ҳужжатлар асосида солиқ соҳасида имтиёзлар берилаётгани мазкур соҳада ўз омалларини синаб кўришни мақсад қилган фуқаролар сони ортиб боришига хизмат қилмоқда.

Ишончини оқламаслик оқибати

Аброр САЛИМОВ,
СВОЖЖДЛҚК департаментининг
Паркент туман бўлими инспектори

2011 йилнинг апрель ойида фуқаро Умиджон Якубов ҳам Паркент туман ҳокимиятидан тегишли тартибда рўйхатдан ўтиб, "Modern Elektroniks" масъулияти чекланган жамиятини ташкил қилди. МЧЖ турли корхона ва ташкилотларга компьютер ҳамда маиший техника воситаларини етказиб бериш бўйича фаолият олиб борди. Бундай хайрли мақсад билан иш бошлаган жамиятнинг ишлари тезда юришиб кетди. Сабаби оддий, замон шиддат билан ривожланаётган бугунги кунда техникага бўлган талаб ҳам йил сайин ошиб бормоқда. Афсуски, МЧЖнинг эшигини қоқиб келувчилик сони қўпайган сари У.Якубовдан инсоф юз ўтира бошлади. Раҳбар нафсига эрк бериб, жамиятга бўлган ишончин пойма қилди. Жумладан, 2012 йилнинг март ойида "Modern Elektroniks" МЧЖ билан тумандаги "Soqoq Zabardast Omad" ХК ўртасида 20 млн. сўмлик шартнома имзоланди. Унга кўра, У.Якубов раҳбарлигидаги жамият бюуртмачига ўн та компьютер ҳамда маиший техника воситаларини етказиб бериши керак эди. Бироқ пулни ҳисоб рақамига ўтказиб олган МЧЖ раҳбари бу маблағларни ўз манфаатлари йўлида ишлатиб юборди. Ўртадаги зиддиятни йўқ қилиш учун эса жамият бош ҳисобчиси Маҳли Махмадалиева билан жиноий тил бириктириб, сохта ишончнома ва юк хати тайёрлаб, бюуртмачига имзо қўйдириб олди. Гўёки, шу тариқа У.Якубов шартнома шартларини бажаргандек бўлди.

Бундан ташқари, жамият раҳбари тумандаги 17-мактабга таълим муассасаси билан 1 млн. 880 минг, Юрчирич туманидаги "Ўзбекистон" қишлоқ врачлик пункти билан 2 млн. 420 минг сўмлик шартномалар тузишга эришди. Бироқ шартнома талабларини бажар-

май, уларнинг пулларини ҳам ўз эҳтиёжлари учун сарфлаб юборади.

Шунингдек, Паркент туман тиббиёт бирлашмаси билан тузилган 4 млн. 207 минг сўмлик шартнома шартларини бажаришда С.Якубов бош ҳисобчиси билан турли найранглр ўйлаб топади. Яъни бирлашмага етказиб берилган компьютер ҳамда маиший техника воситаларининг параметрлари шартнома шартларига тўғри келмагани боис улар етказиб берувчига алмаштириб бериш учун қайтарилади. Лекин техника воситаларини қайтариб олган раҳбар уларни на янгисига алмаштириб беради ва на пулини қайтарди. Шундай қилиб, яна 4 млн. 200 минг сўмдан ортиқ пул У.Якубовнинг эҳтиёжи учун ишлатиб юборилади.

Албатта, жиноят жазосиз қолмайди. Ўзганин пулни ўзлаштиришни касб қилган У.Якубов қонун олдида жавоб беришига тўғри келди. Тергов жараёнида унинг ва бош ҳисобчининг яна бир қилмиши ошкор бўлди. МЧЖ 2011 йилдан 2014 йилгача давлат солиқ идорасига сохта ҳисоботлар топширилганлиги аниқланди. Оқибатда эса бюджетга 43 млн. 705 минг сўм пул қасддан тўланмасдан қолган.

Ишни қўриб чиққан жиноят ишлари бўйича Юрчирич туман суди У.Якубов ҳамда М.Махмадалиеванинг қилмишига яраша жазо тайинлаб ҳукм чиқарди.

Дунё экспертларининг таҳлилига кўра, ҳозирги кунда 180 миллиондан зиёд одам гиёҳвандлик гидабига тушиб қоқан. Бу эса ер юзи аҳолисининг 3 фоизини ташкил этади. Энг кўп тарқалган гиёҳвандлик моддаларидан — наша, опий ва гашиш бўлиб, улар ер юзи бўйича миллионлаб инсоннинг ёстиги қуришига сабаб бўлаяпти.

Панжара ортидаги ўн йил...

Муҳаммадихон Жўраев,
Наманган вилоят прокуратураси бўлим бошлиғи

Дарҳақиқат, бу ҳолат ҳар бир онгли инсонни ташвишга солиши табиий. Бу ўз ўрнида одамлар бошига қулфат келтираётган гиёҳвандлик балосига қарши кескин курашга чорлайди. Чунки бу иллат саломатлик кушандаси, турли жиноятлар негизи бўлибгина қолмай, экстремизм ва терроризмни озиқлантирувчи манба, унинг таянчи ҳамдир.

Шу боис, мамлакатимизда гиёҳвандликка қарши кураш энг муҳим вазифалардан бири ҳисобланади.

Ормонжон Ҳамракулов 1957 йилда туғилган, Қирғизистон Республикаси фуқароси. У олий маълумотли бўлса-да, мутахассислиги бўйича ишлаб, ҳалол пул топиб, тўрт нафар фарзандни тарбиялашни истамди. Тирикчилик ўтказишнинг энг жirkanч йўлини таллади. Ноконуний равишда Ўзбекистон Республикасига ўтиб, гиёҳванд моддаларни ташиш билан шуғулланишни касб қилиб олди.

Қора қилмиши фoш бўлгунга қадар у қанча-қанча инсонларни оғу билан таъминлашга улгургандир ҳам. Бироқ бу гал у жиноий ҳаракатини охирига еткази олмади.

Уша куни у айланма йўллар орқали республикамиз ҳудудига ўтиб, Наманган шаҳрида яшовчи шаръий турмуш ўртоғи Ерқиний Олдашеванинг хонадонидан бир ҳафта яшади. Ниҳоят, Наврўз байрамнинг эртаси куни у қутган "хабар" келди. У эгасига етказиб бериши лозим бўлган "мол" тайёр, фақат уни белгиланган жойдан олса бўлгани. Шу ишни удаласа, 1000 АҚШ долларини унинг чўнтағида бўлди (судланувчининг судда берган кўргазмасидан).

У турмуш ўртоғини ҳам ўзига ҳамроҳ қилиб олди. 20 минг сўмга қирақаш ҳайдовчини ёллади. Йўлқира ҳақини оғу билан таъминлашга улгурганда, тўғри Уйчи туманига йўл олишди. Туманнинг Янгиер маҳалласи ҳудудига келишганида, Ормонжон ҳайдовчига машинани чапдаги кўчга буришни айтди. Озгина юришгач, сой келди.

— Шу ерда кутиб туринг, ҳозир келаман, — деди оғуфуруш ва сой қирғоғига тушиб кетди.

У ердан целлофан халтага ўралган, маҳкам қилиб скотчланган "юк" билан қайтди. Уни машина юкхонасига жойлаб, ортга қайтишларини айтди.

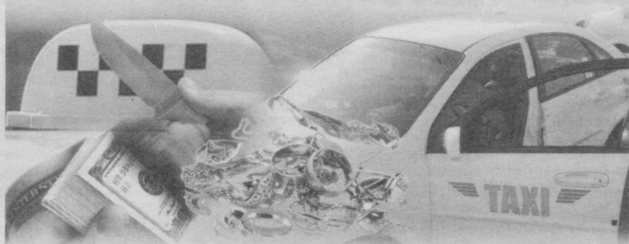
Бироқ "юк" ўз эгаси қўлига етиб бормади. Йўлда ИИБ ва МХХ ходимлари томонидан тўхтатилган автомашини текширувдан ўтказилганда, унинг юкхонасидagi целлофан пакетда 429,44 грамм гашиш гиёҳвандлик моддаси борлиғи маълум бўлди.

Юртимизга гаразли ниятда қадам босиб, гиёҳвандлик моддасини контрабанда йўли билан сотишни мақсад қилган О.Ҳамракулов қонун олдида жавоб берадиган бўлди.

Суд уни Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 223-моддаси, 246-моддаси ва 25, 273-моддаларида назарда тутилган жиноятларни содир этганликда айбдор деб топиб, ўн йил-у олти ой муддатга озодликдан маҳрум қилиш ҳақида ҳукм чикарди.

Бу каби воқеалар барчамизни янада хушёрроқ бўлишга, ёнимиздаги одамлар тақдирини, кечмиши ва қилмишларини ҳақиқатан бохабар бўлишга ундайди. Агар шундай яшашга одатлансак, қабиҳ ниятли кимсалар юртимиз тупроғига жirkanч мақсадда қадим босолмайди ва шу билан бирга, қўллаб жиноятларнинг илди-зига болта урилади.

Аёл тубанликка юз тутса...

Ҳаёт инсонни ҳар сонияда синайди. Қутилмаган тўхфалари билан имтиҳон қилади. Бундай зарбаларни енгитиш учун инсондан ирола талаб қилинади. Шунингдек, бу пайтда дўст-биродарларнинг далаиси, таянчи муҳим аҳамиятга эга.

Турмуш ўртоғининг вафотидан кейин анча тушқунликка тушиб қолган Баҳром Мирафзалов (исм-фамилиялар ўзгартирилган)га оғайнилари ота-онаси, икки нафар фарзанди учун ўзини қўлга олиши кераклигини ўқдиришди. У қайғуни унутитиш учун айримлар каби ичкиликка муккасидан кетмади. Аксинча, фарзандларини ҳеч қимдан кам қилмаслик учун тиним билмай ишлади. Шу йўсинда кунларни ойларга улаётган Баҳром Мирафзаловнинг кўни келиб фаҳш ботқоқига ботиб, қотилликка қўл уриши қимнинг ҳаёлига келибди дейсиз...

Ўз автомашинасида қирақашлик қилаётган Б.Мирафзаловнинг навбатдаги мижози икки нафар аёл бўлди. Айтилган манзилга етгач, аёллардан бири ундан: "Менинг юришим кўп, агар қақирсам, келиб айтилган жойларга олиб борасизми?" — деб сўради. Баҳром Мирафзалов унга розилик билдириб, телефон рақамини берганини ўзи ҳам билмай қолди. Шундан сўнг аёл бирор жойга борадиган бўлса, унга қўнғирроқ қилиб, қақириб оларди. Шу-шу уч фарзанднинг онаси бўлган Гулшан Солиева Б.Мирафзаловнинг доимий мижозига айланди.

Бора-бора уларнинг яқинлиги жиддий тус олиб, ишқий муносабатга айланди. Улар соатлаб телефонда гаплашишар, кунда-кунора Гулшаннинг уйида учрашишар эди. Гулшан Баҳромга турмуш ўртоғининг унга ёмон муносабатда бўлишидан, ногиронлигини юзига солиб, таққирлашидан, ҳақорат қилиб, қалтаклашидан шикоят қиларди. Маъшқасининг бу гаплари Баҳромни ғазаблантирарди.

Кун сайин тубанлик ботқоқига ботиб бораётган бу "ошиқ-маъшқлар" машъум режа тузишди. Унга кўра, Б.Мирафзалов Г.Солиеванинг ҳовлиси деворидан ошиб ўтиши, никоб таққан ҳолда Г.Солиева томонидан очиб қўйилган уй эшигидан ичкарига кириши ва унинг имо-ишораси билан турмуш ўртоғи Йўлчи Алибоев ётган хонага кириб, уни ўлдириши, шундан сўнг Й.Алибоевнинг сейфидаги 10 минг АҚШ доллари ҳамда 5 млн. сўмликдан ортиқ тилла буюмларини олиб кетиб, кейин ўзаро бўлиши-ши керак эди.

Ниҳоят улар қотилликни мўлжаллаган сана ҳам етиб келди. Тунги соат 2:30ларда Баҳром Мирафзалов никоб таққан ҳолда ҳовли деворидан ошиб ўтиб, Гул-

Гулбаҳор ИСРАИЛОВА,
Миробод туман прокурорининг катта ёрдамчиси

шан Солиева томонидан атайлаб очиб қўйилган уй эшиғи орқали ичкарига кирди. Уни қутиб турган хонадон бекасининг ишораси билан хонадон эгасининг хонасига кирди ва маст ҳолда ух-лаб ётган Йўлчи Алибоевга ташланди. Кўзи қонга тўлган, айна пайтда ўзини идора қилишга ақли ноқислик қилаётган Баҳром унинг дуч келган жойига кетма-кет пичоқ санчди. Ширақайф ҳолатда уйқуга кетган Йўлчи Алибоев кетма-кет урилган пичоқ зарбидан уйғониб, қаршилиқ қилишга уринди. Бироқ ҳарчанд уринмасин, қаршилиқ кўрсата олмади. Унинг чинқирган овозидан фарзандлари уйғониб, хоналаридан югуриб чиқишди. Қутилмаган бу ҳолатдан эсанкираб қолган Баҳром Мирафзаловнинг моддий бойликлари қўлга киритмасдан туриб жиноят жойини тарқ етишдан бошқа чораси қолмади.

Оғир жароҳатлар билан касалхонага келтирилган Й.Алибоев кўрсатилган барча тиббий даво чораларига қарамасдан вафот этди. Мазкур воқеа бўйича алоб бори-лан тергов жараёнида бу икки кимсанинг қилмишлари фoш бўлди.

Суд судланувчиларнинг иккала-сига ҳам узоқ муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазосини тайинлади.

Ножўя босилган қадам туфайли Гулшан Солиеванинг уч нафар вояга етмаган фарзандлари отасидан бир умрга айрилган етмагандек, онасидан ҳам узоқ йилларга айрилди. Аслида оила мустақамлиги ва бахтли турмуш учун аёл кишидан кўпроқ масъулият талаб қилинади. Гулшан Солиевада ана шу масъулият ҳисси етишмади. У оила шаъни, муқаддаслиги каби тушунчаларни оқдаси қилди.

Охирини ўйламай

Айрим кимсалар борки, ўзларига билдирилган ишончини оқлайвермас экан. Албатта, бунга турли хил сабаблар бўлиши мумкин. Кўпинча, билдирилган ишончини сунистеъмола қилишга одамнинг ҳақалак отган нафси сабаб бўлади. Ўзига билдирилган ишончдан фойдаланиб атрофдагиларнинг кўзини шамғалат қилиб, ножўя ишларга қўл урганлар орамизаа учраб туради.

Бир куни жиззахлик Бастам Қурбонов маҳалласидаги канал бўйида турган вақтида Баҳодир келиб қолди:

— Ака, бирор иш йўқми, иш излаб юргандим, — деди у қўришаркан.

— Қаердансиз, бу ерликка ўхшамасиз?

— Мен андижонликман, бу ерларга иш излаб келиб қолдим.

— Қўлингиздан нима иш келади ўзи?

— Нима иш бўлсаям қилавераман, чўпонлик бўлсаям майлийди, — деди Баҳодир маъюслик билан.

— Ундай бўлса, менинг 200 бош қўйим бор, шуни боқиб юрсангиз, ойлигингизни бераман.

Баҳодир рози бўлиб қўйларни қабул қилиб олди. Бастам ака унга даладан вақтинчалик бошпана ҳам қилиб берди. Буни эшитиб қолган З.Хидирова 11 бош қўйини, А.Дадаев 73 бош қўй-қўзинисини ва 26 бош эчкисини Баҳодирга топшириб кетди.

Баҳодир қўй-қўзиларини боқиб, оиласи билан далада яшай бошлади. "Ўзи йўқнинг қўзи йўқ" деган гапга амал қилдим, Баҳодир унга ишониб топширилган қўй-қўзиларни ўз эҳтиёжлари учун аста-секин пуллай бошлади.

Кунларнинг бирида Бахтиёр аканинг 4 бош қўйини 2 млн. 200 минг сўмга, А.Дадаевнинг 3 бош қўйини 1 млн. 660 минг сўмга, 3 бош эчкини 490 минг сўмга сотиб юборди. Ким сўраса "ўзимники" дейишни ҳам унутмади.

Баҳодир қўй-қўзиларини сотишда давом этди. Бир бош қўзини шу қишлоқлик И.Бобожоновга сотди. Яна бир қўзини телефон аппаратида алмашди. З.Хи-

Ҳабибулла ТУРҒУНОВ,

Жиззах вилоят прокурорининг катта ёрдамчиси

дированинг бир бош қўзисини эса телевизорга алмашди. Хуллас, чўпон охирини ўйламай қўйди. Овлоқ жойда билган ишини қилиб юраверди.

Қилар ишни қилиб қўйиб, энди жавоб беришга юзи чидамаган Баҳодир чўпонлиқни ҳам, оиласини ҳам ташлаб Арнасой туманига қочиб кетди. У ерда ҳам шу ишни давом эттириб, бир кишининг қорамолларини боқа бошлади.

Қўй-қўзиларидан хабар олгани келган Бастам Қурбонов чўпонни топа олмади. Қўйлар эса пахта майдони ёнида ўтлаб юрарди. Баҳодирга телефон қилди:

— Қўйларга қарамайсизми, қаерларда юрибсиз?

— Бир бош эчкини йўқотиб қўйдим, шуни излаб юрибман, — деди Баҳодир бамайлихотир.

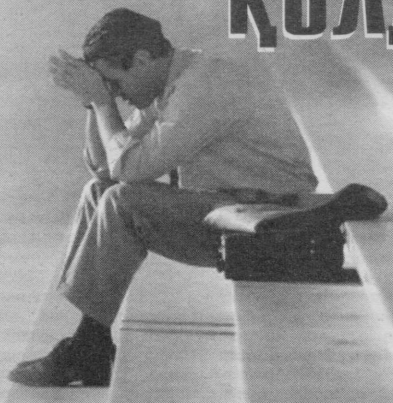
Қўйларини санаб кўрган эгаси уларнинг 7 боши йўқлигини кўрди. Бу ҳақда ИИБга хабар қилди. Шундан сўнг Баҳодир 3 бош қўзини қайтариб берди.

Ўзганинг мулкни талон-торож қилган Баҳодир Турғунов қонун олдида жавоб беришга мажбур бўлди.

Мурожаатлар эътиборсиз қолдирилмайди

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 37-моддасида ҳар бир шахс меҳнат қилиш, эркин касб танлаш, адолатли меҳнат шaroитларида ишлаш ҳуқуқига эгаллиги кафолатлаб қўйилган. Бозор иқтисодиёти ривожланиб бораётган шaroитда ҳар бир шахсининг мазкур конституциявий ҳуқуқларини таъминлашга давлатимиз томонидан катта эътибор қаратилмоқда. Инсон меҳнат қилар экан, шунга яраша иш ҳақи олишга ҳақли эканлиги тегишли қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган. Мустақилликнинг ўтган даврида иш ҳақи ўз вақтида тўланишига доир бир қатор норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилингани бу соҳа давлатимизнинг доимий диққат-эътибори марказида турганлигидан алоҳид беради. Ушбу қонун ҳужжатлари ижроси устидан назорат аҳволи мунтазам ўрганилмоқда.

Сурхондарё вилоят прокуратураси органлари томонидан ҳам Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 19 мартдаги "Иш ҳақи ўз вақтида тўланишига доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги 88-сонли Қарори ижросини таъминлаш борасида назорат тадбирлари олиб борилмоқда.

Меҳнат кодексининг 161-моддасида меҳнатга ҳақ тўлаш ҳар ярим ойда амалга оширилиши лозимлиги белгиланган. Лекин қонун талабларига айрим корхона, ташкилот ва муассасалар раҳбарлари томонидан тўлиқ риоя этилмапти. Жумладан, "Шержон-Бунёдкор" МЧЖ бошлиғи Х.Кабиров

(исм-фамилияси ўзгартirilган) томонидан қўриқчи А.Хайтов билан тузилган меҳнат шартномаси талабларига амал қилинмагани, унинг 297 минг сўмлик иш ҳақи ўз вақтида тўлаб берилмаганлиги аниқланди ва ҳодимнинг иш ҳақи ундириб берилди.

Айрим корхоналар раҳбарлари тасаввурда агарда ишга жалб этилган ишчилар билан меҳнат шартномалари тузилмаган бўлса, меҳнат мажбуриятларидан халос бўлиш мумкин деган нотўғри тушунча пайдо бўлган. Ваҳоланки, Меҳнат кодексининг 82-моддасига кўра, ишга қабул қилиш ҳуқуқига эга бўлган мансабдор шахс томонидан ёки унинг ижозати билан ҳодимга ҳақи-

катда ишлашга рухсат этилган бўлса, ишга қабул қилиш тегишли равишда расмийлаштирилган ёки расмийлаштирилмаганлигидан қатъи назар, иш бошланган кундан эътиборан меҳнат шартномаси тузилган деб ҳисобланади. Амалиётда бунга амал қилмаслик ҳолатлари ҳам учраб турибди.

Музработ тумани "Сополитепа" маҳалласида яшовчи фуқаролар Д.Маликов, Т.Эралиев, Ш.Бобонов ва А.Абдукаюмовларнинг Термиз туманидаги намунавий уй-жойлар қурилишида бажарган ишлари учун "Бобир оқсалиш" хусусий корхонасидан ололмай қолган Термиз шаҳар, "Жуйжангал" маҳалласида қурилаётган тўйхона қурилишида ишлаб

топган иш ҳақларини ундириб бериш ҳақидаги аризаси ҳам қўриб чиқилди.

Текшириш натижасига кўра, уларнинг жами 1 млн. 628 минг сўм иш ҳақлари ундириб берилди.

Шунингдек, фуқаролар Б.Ўтаназаров ва К.Нуриддинов ҳам "Шеробод транзитавто" хусусий корхонасида 2014 йил 25 октябрдан 10 декабргача ишлаган иш ҳақларини ундириб беришни сўраб, мурожаат қилишди.

Аниқланишича, Шеробод туманидаги "Шеробод транзитавто" хусусий корхонаси раҳбари Исрол Холиқов корхонада 2014 йил 25 октябрдан 10 декабргача қурилиш ва таъмирлаш ишларини бажарган ишчилар Б.Ўтаназаров ва К.Нуриддинов билан муддатли меҳнат шартномаси тузилишини таъминламаган. Бундан ташқари, И.Холиқов, Б.Ўтаназаров ва К.Нуриддиновларга 900 минг сўм иш ҳақлари тўлаб берилишини пайсалга солган.

Текшириш жараёнида мурожаат қаноатлантирилиб, Б.Ўтаназаров ва К.Нуриддиновларнинг иш ҳақлари тўлиқ ундириб берилди.

Шу каби яна бир мурожаатда ҳам ушбу масалада ёрдам берилиши сўралган. Мурожаатда баён қилинишича, фуқа-

Хушмамат БЕКМУРАТОВ,
Сурхондарё вилоят прокуратураси
бўлим катта прокурори

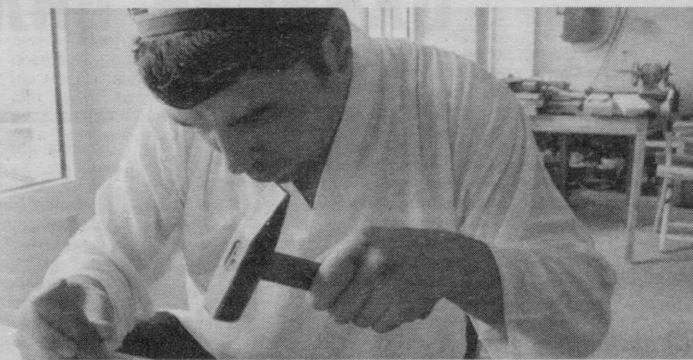
ро Ю.Эшқувватов "Шеробод Килкон тех сервис" хусусий корхонасида 2013 йилда ёлланма ишчи сифатида ишга олинган. Хусусий корхона раҳбари А.Пайғамов Ю.Эшқувватовни ишга қабул қилиш ҳақида меҳнат шартномаси тузмаган ва тегишли буйруқ қабул қилмасдан, уни 2014 йил 1 июлга қадар ишлатган. Лекин хусусий корхона раҳбари ҳар ойда 300 минг сўмдан иш ҳақи беришни ваъда қилиб, унга 7 ой давомида атиги 200 минг сўм иш ҳақи бериб, қолган 1,9 млн. сўмни тўламаган.

Вилоят прокуратураси томонидан "Шеробод Килкон тех сервис" хусусий корхонасидан фуқаро Ю.Эшқувватовнинг иш ҳақини ундириш ҳақида фуқаролик ишлари бўйича Шеробод туманлараро судига ариза киритилди. Даво аризаси суд томонидан қаноатлантирилиб, Ю.Эшқувватовнинг бузилган ҳуқуқлари тикланди.

Қонунбузилишига йўл қўйган "Шержон-Бунёдкор" МЧЖ ва "Шеробод транзитавто" хусусий корхонаси бошлиқлари маъмурий жавобгарликка тортилди.

Тадбиркорликка кенг йўл

Юртимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, уларнинг фаолиятига тўсиқ бўлаётган ҳолатларни бартараф этиш, тадбиркорларни рағбатлантиришга қаратилган ишлар изчил давом эттирилмоқда.

Бугунги кунда бевосита Юртимизнинг раҳбарлиги ва ташаббуси асосида тадбиркорликнинг мустахкам ҳуқуқий базаси яратилди. Бунинг натижасида тадбиркорлик субъектларининг молия-ҳўжалик фаолияти фақат давлат солиқ хизмати органлари томонидан текширилиши белгиланди. Ҳисобот турлари қисқартирилди ва текширишлар сони кескин камайтирилди.

Президентимиз томонидан Вазирлар Маҳкамасининг мамлакатимизни 2014 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2015 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган мажлисида иқтисодиёtimизда туб таркибий ўзгаришларни амалга ошириш, модернизация ва диверсификация жараёнини изчил давом эттириш ҳисобидан хусусий мулк ва хусусий тадбиркорликка кенг йўл очишга қаратилган устувор вазифалар белгилаб берилди.

Хусусан, тадбиркорларни ҳар то-

монлама қўллаб-қувватлаш ва ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилишни таъминлаш мақсадида СВОЖДЛКК департаментининг Самарқанд вилоят бошқармаси томонидан профилактика, қонунчилик тарғиботи ишларини қучайтириш, тадбиркорларнинг фаолиятига ноқонуний аралашувларнинг олдини олиш, турли тўсиқ ва суиистеъмолчиликларга барҳам бериш борасида жорий йилнинг ўтган даврида бир қатор ишлар амалга оширилди. Қонунчиликда тақиқланмаган ишлаб чиқариш билан белгиланган тартибга зид равишда шуғулланаётганлар аниқланиб, уларнинг ноқонуний фаолиятига барҳам бериш ва солиқ тўловчи сифатида рўйхатдан ўтказиш масалаларига эътибор қаратилди. Шунингдек, очик мулоқотлар давомида тадбиркорлик билан шуғулланиш истаги бўлган фуқароларга кўрсатилган ҳуқуқий ва амалий ёрдамлар натижасида жорий йилнинг ўтган даврида 233 та янги иш ўрнининг яратилишига эришилди. Ноқонуний равишда фаолият кўрсатиб

келаётган 20 та яширин ишлаб чиқарувчиларнинг фаолиятига қонуний тус берилди.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ривожланиши йўлидаги тўсиқларни аниқлаш асосида 5 нафар тадбиркорнинг бузилган ҳуқуқлари тикланди. Жумладан, "Оқдарё қурилиш ва ободонлаштириш дирекцияси" раҳбари Х.Шодиев "Фаррух Лойиш савдо" савдо комплекси МЧЖ худудидан савдо дўкони қурмоқчи бўлган яқна тартибдаги тадбиркор А.Аллаев билан қурилиш ишларини бажариб бериш учун шартнома тузган. Бу ҳужжатга асосан, корхона раҳбари Х.Шодиев А.Аллаевдан 12 млн. сўм пулларни олиб, банкка топширмасдан ўзлаштириб юборди. Ушбу ҳолат юзасидан "Оқдарё қурилиш ва ободонлаштириш дирекцияси" мансабдор шахсларига нисбатан ҳуқуқий чоралар қўрилди.

Департамент органлари томонидан ўтказилган тадбирлар натижасида бюджетга 40,3 млрд. сўм қўшимча маблағлар ҳисобланиб, 4,7 млрд. сўмининг

Фозилжон ФАЙЗИЕВ,
СВОЖДЛКК департаментининг
Самарқанд вилоят бошқармаси
бошлиғи вазифасини бажарувчи

ундирилиши таъминланди. Давлат ва ҳўжалик юритувчи субъектлар манфаатларига етказилган зарарларнинг 249 млн. сўмдан ортиғи ундирилди. Ҳуқуқбузарлардан ноқонуний муомалага киритилган 349,6 млн. сўмлик товар-пул маблағлари олиб қўйилди.

Солиқ тўловларини тўлашдан бўйин товлаш билан боғлиқ 9 та жиноят иши қўзғатилиб, 1,1 млрд. сўмлик солиқларни яшириш ҳолатлари аниқланди. Шунингдек, ўтган даврда аниқланган 8 та қонунбузилиши ҳолати бўйича 26,2 млрд. сўм нақд пулларнинг банкдан ташқари айланмасига йўл қўйилганлиги фош этилди.

Давлат манфаатларига жиддий зиён етказиш билан боғлиқ 28 та яширин цех фаолиятига барҳам берилиб, 79,1 млн. сўмлик товар-моддий бойликлар ва бошқа ускуналар ашёвий далил сифатида олинди ҳамда 3 та ҳолатда уларни хомашё билан таъминловчи манбалар фош этилди. Алкоголли ва тамаки маҳсулотларини ноқонуний муомалага киритиш билан боғлиқ 10 та қонунбузилиши ҳолатлари аниқланиб, 17,6 млн. сўмлик алкоголь ва 2,5 млн. сўмлик тамаки маҳсулотлари олиб қўйилди.

Тадбиркорлик интилувчан, ўз келажагини ўйлаб фаолиятини йўлга қўйган фуқаронинг фаровонлик манбаидир. Чунки тадбиркор бошқаларга ўрнатилган билан бирга халқимиз ҳаёти янада фаровон бўлишига, жамиятнинг иқтисодий-ижтимоий асоси янада мустаҳкамланишига хизмат қилади.

Пул, вақтинчалик кайф-сафо учун виждон-у оридан ҳам кечиб юборадиганлар топилди. Улар учун пул, бойлик муҳим, бошқасининг фарқи йўқ. Пуч ваъдаларга ишонтириб, алдов йўли билан олиб чиқиб кетилган аёлларнинг қисмати эса янада аянчли.

Алдов қурбонлари

Лазизнинг (исм-фамилиялар ўзгартirilган) ҳолати Нисора кўп йиллардан буён Таиланд давлатида яшаб келаётган эди. Қуларнинг бирида у Лазизга "Ҳоҳласанг ёнига кел, сенга компьютер соҳаси бўйича яхши иш бор", деб қолади. Компьютернинг "тили"ни яхши билган Лазиз тезда йўлга отланди. Ҳолатсининг ёнига етиб боргач, компьютер устахонасида ишлаш бошлади.

Қуларнинг бирида Нисора "Таиланд аэропортига бориб, мана бу қизни кутиб олгин", дея бир қизнинг исмини айтиб, суратини берди. Лазиз аэропортга бориб, Ларисани кутиб олди.

Аслида Нисора асосан ёш қизларни топиб, улардан шахвоний мақсадларда фойдаланиб келарди. Ларисани ҳам шу мақсадда чақириб олганди. Лариса ҳам унинг қўлида фоҳишалик қилишга мажбур бўлди. Орадан бир муддат ўтгач, Лазиз Нисоранинг бўйруғи билан аэропортга бориб, Ларисанинг синглиси Людани кутиб олди. Люда ҳам олпаси каби Нисоранинг қўли остида "иш бошлади". Таиландда анча вақтдан буён яшаб келаётган Лазиз йўл-йўриқларини билиб олган эди. Ҳолатсининг кўрсатмасига биноан, Лариса билан Люданинг фуқаролик паспортини олиб, тегишли тартибда рўйхатдан

ўтказиб келди. Бир сўз билан айтганда, Лазиз Нисоранинг ёрдамчисига айланганди. Турли йўллар билан олиб келинган қизларни фоҳишалikka жалб қилиб, пул, бойлик тўплай бошлади. Кўп ўтмай айрим сабабларга кўра Ўзбекистонга қайтишга мажбур бўлди.

Афсуски, Лазиз юртига қайтгандан сўнг ҳам тинчимасди. Ҳолати Нисора билан келишган ҳолда қиз-жувонларни "иш топиб бераман", деб Таиланд давлатига алдаб жўнатаверди. Сирдарёлик Шаҳзода ҳам ана шундай алдов қурбони бўлди. Уни "Ресторандро иш бор, ойлиги 500 доллар", деб алдаб, қармоғига илинтирди. Пуч ваъдаларга ишонган Шаҳзода дастлаб "Самарқанд-Киев" йўналиши бўйича Украинага олиб боришди. У ерда бир муддат тургач, савмолётда Таиландга олиб бориб, Нисоранинг қўлига топширди. Бу ерда эса Шаҳзо-

Хондамир МАРДИЕВ,
Самарқанд вилоят прокуратураси
бўлим прокурори

да пул топиш ҳақидаги орзулари сароб эканини билди. Нисора "Сени бу ерга олиб келишимиз учун 10 минг АҚШ доллари сарфлаганмиз", деб уни ҳам Лариса ва Люданинг ёнига жойлаштирди. Фоҳишалик билан шуғулланишга мажбур қилди.

Не-не орзу-хаёллар оғушида келган Шаҳзодага бу гаплар кучли зарба бўлди. Аввалига уларга бўйсунмай кўрди, анчагина ҳақорат-у дўппослашлардан сўнг кўнишга мажбур бўлди. Фуқаролик паспортини олиб қўйишгани сабабли тўққиз ой "ишлади". Хар ойда онасига 100-200 АҚШ долларидан юбориб турди. Ниҳоят Нисоранинг ишончига кириб, ундан паспортини олди. Бангкок шаҳрида жойлашган Ўзбекистон элчихонасига бориб, воқеа юзасидан арз қилди. Шаҳзода ўз юртига қайтарилди.

Лазиз Мирзаев эса қилмишига яраша жазосини олди. Суд ҳукми билан у 10 йил-6 ой муддатга озодликдан маҳрум қилинди.

Жиноят занжири

Завқиддин ЖҲРАЕВ,

Бухоро вилоят прокуратураси бўлим бошлиғи ўринбосари

Раҳбарлиқни даромад топиш манбаи деб тушунадиган, фақат ўз манфаатини ўйлайдиганлар жиноятга қўл уришдан ҳам тап тортишмайди.

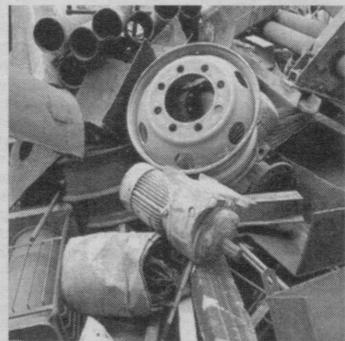
"Олот нефть ва газ қилирув экспедицияси" шўъба корхонасида ана шундай носоғлом муҳит ҳукмрон бўлгани боис, корхонада Муаммадали Сафаров раҳбарлигида Сувон Рўзиев, Умар Ўринов, Эломон Жумаев, Иброҳим Чўлиев, Жасурбек Претовлардан иборат жиноий гуруҳ тузилди.

2012 йил 15 майдан 2012 йилнинг 7 декабрига бўлган даврда корхонада раҳбар лавозимида ишлаган С.Рўзиев бош ҳисобчи сифатида фаолият юритган И.Чўлиев, Ш.Жабборов ва меҳнатга ҳақ тўлаш бўлими бошлиғи Ж.Претовлар билан "келишиб", корхонага қора металл чиқиндилари топширишдан олинган даромад ҳисобидан чўнтак қаппайтириш йўлига ўтишди. Уларнинг хотамтоилиги билан қора металл чиқиндилари топшириш билан умуман шуғулланмаган бошқарув аппаратидаги ва бошқа ходимларга 47 млн. 798 минг сўм тўланди. Бундай ҳолат 2013 йил 8 апрелдан лавозим курсисига Муаммадали Сафаров келганида ҳам давом этди. Бу сафар юқоридаги йўл билан 40 млн. 902 минг сўмлик маблағ "ўроқда йўқ, машоқда йўқ, хирмонда ҳозир"ларга тўлаб юборилди.

Бундан ташқари, уюшган гуруҳ 2013 йил 8 апрелдан 2014 йил 1 июлгача бўлган муддатда корхонанинг бошқарув аппарати ва бошқа ходимларга ҳужжатларга сохта маълумотлар киритиб, 70 млн. 920 минг сўм ортиқча тўлаб, корхона манфаатларига жиддий зарар етказишди. Айни шундай камчиликка 2012 йил 15 майдан 2012 йил 7 декабрига бўлган даврда ҳам йўл қўйилди ва 22 млн. 960 минг сўм миқдордаги маблағ растарата йўли билан талон-торож қилинди.

Давлат манфаатини унутиб, чўнтак қаппайтириш пайида бўлганларга қонун олдида жавоб беришга тўри келди. Қингирлик билан олиб борилган фаолият оқибатида шўъба корхонасига етказилган 306 млн. 813 минг сўм зарар тўлиқ қопланди.

Жиноят ишлари бўйича Бухоро вилоят судининг 2015 йил 19 мартдаги ҳукмига биноан жиноий гуруҳнинг барча аъзолари жавобгарликка тортилди.

Қизининг умрига зомин бўлган ота

Муҳсинбек (исм-фамилиялар ўзгартirilган) 2004 йили 40 ёшида хотини билан ажрашди. Уни хиёнатга айблади. Қўлида аниқ далил-исботи йўқ бўлса-да, назарида турмуш ўртоғи унга хиёнат қилгандай туюлаверарди. Айниқса, ичиб олганида хотинини дўппослашни одат қилди. Орага тушадиган, эсини таниб қолган тўнғич ўғли Умаржонни ҳам онасига қўшиб калтакларди. Кайфи тарқагач, хотинидан узр сўраб, "бошқа такрорланмайди", дерди-ю, кўнгли қоралигича қолаверарди. Расман ажралишганларидан кейин фарзандлари Умаржон ҳамма тўққиз яшар қизи Гулбаҳор онаси билан, ўртанча ўғил Иномжон ва кичик ўғил Икромжон эса отанинг қарамоғида қолашади.

Муҳсинбек ичкиликка баттар ружу қўйди. Мастлигида гап талашган одамни пичоклаб, умрига зомин бўлди. Қилмиши учун озодликдан маҳрум этилди. Суднинг 2012 йил октябр ойидаги ажримига биноан озодликдан маҳрум этиш ахлоқ тузатиш ишлари жазосига алмаштирилди. Муҳсинбек Қўқон шаҳрига қайтди. Онасига тегишли ҳовлида яшаб, мактабга таълим муассасасига қоровул бўлиб ишга жойлашди.

Қамоқдан қайтганида тўнғич ўғли Умаржон укаси Икромжон билан Россияга ишлагани кетган эди. Ўртанча ўғил Иномжон уйланиб, фарзандли бўлганди. Ўзга етиб қолган Гулбаҳор бўвчисининг уйига отасини йўқлаб келди. Ҳовлида қолиб, яшашга изн сўради. Қизига меҳри товланган Муҳсинбек бу таклифга жон деб

рози бўлди. Лекин бу буйига ёқмади. Ичкиликни бас қилмаётганидан зада бўлган она ўғлига "Ўзинга бошқа бошпа-на топ", деб шарт қўйди.

Муҳсинбек А.Хўқандий турар жой мавзесидagi хонадонлардан бирини ижарага олиб, қизи Гулбаҳор билан яшай бошлади. Фожиа юз бергунча қадар, салкам бир йил ота-бола ушбу хонадонда истиқомат қилишди. Қўни-қўш-нилар, қўрган-билганларнинг гувоҳликларига кўра, Гулбаҳор ибобили-хаёли, одобли қиз эди. Катта-кичикни бирдай ҳурмат қилар, саломлашиб ўтарди. Одатда отаси тунда қоровулликка кетар, кундузи ишдан бўш пайтлари ичиб, кайфи тароқ юрарди. Ўзига ўхшаши шишадолари аёллардан сўз очганида, кўз ўнгиди ўн тўққиз ёшни қоралаган Гулбаҳор гавдаланиб, хаёлида қизининг қадам олиши бежодай туюла-

Алишер ХОДЖАЕВ,
Фарғона вилоят прокуратураси
бўлим АМИБ катта терговчиси

ган отасининг қўлидаги пичокқа кўзи тушиб, қоча бошлади. М.Садиров унга етиб олиб, қизига беш маротаба пичок санчади.

— Қизим билан дўқондан озик-овқат харид қилиб чиққан эдик, — деди гувоҳ Н.Холматова. — Автомашина гаражлари олдида Муҳсинбек қизига пичок ураётганини кўриб, юрагим кинидан чиқаёзди. Олдига боргани қўққдим. "Нима қиляпсиз?" десам, "Онаси етмаганидек, қизим ҳам мени иснодга қўйди", деди. "Тез ёрдам чақирай" десам, "Опа чақирманг, шу ерда ўлсин", деди. Мен "Тез ёрдам" ва ИИБга телефон қилдим. Муҳсинбек профилактика инспектори ёнига кириб, қизини ўлдириб қўйганини айтди. Ҳа, у ичкиликка ружу қўйганди. Бир неча бор маст юрганини қўққандим...

Асоссиз, беҳуда рашк, қора кўнгиллик оилани барбод қилди. Ишонсизлик қизига ўз фарзандини бало-қазо қилиб қўрсатди. Ўн тўққиз яшар қизининг умрига зомин бўлган, хавфли рецидивист М.Садиров суд ҳукми билан узок муддатга озодликдан маҳрум этилди.

верарди. Уйга кириб, уни сўроқ-саволга тутар, жанжал кўтарарди. Отасининг уйига дам-бадам келиб, хабар олиб турган ўртанча ўғил Иномжон бир-икки ана шундай можаронинг устидан чиқди-ю, бунга жиддий эътибор бермади. Август ойи охирида келганида отаси ёлғиз эди. "Гулбаҳор уйга келмай қўйди, кимлар билан, қаерларда юрибдидикин", деди отаси.

— Онам билан тургандир.

— Онаси юзминни ерга қаратганди, энди қизи ҳам...

— Муҳсинбек ёмон сўқинди.

18 сентябрь куни кечки пайт соат саккизларда телефони жиринглади. "Дадангиз пичоклаб қўйди", деди нота-ниш аёл. Иномжон А.Хўқандий мавзесига етиб бориб, отаси синглисини пичоклаб қўйганини эшитди.

— Дадам билан синглимдан хабар олиб турганман, — деди

Интеллектуал мулк объектлари

Маълумки, бугунги кунда ҳар қандай мамлакатнинг ҳаққон даражада эътироф этилиши ҳамда унинг нуфузи интеллектуал мулк объектларини муҳофаза қилиш тизими қай даражада яратилгани билан ҳам белгиланади. Зеро, бу соҳада мустақам ҳимоя тизимининг мавжудлиги илмий тадқиқотларни рағбатлантириш, иқтисодиёт, инновациялар, маданият, алабиёт ва санъатни ривожлантириш, фан ва техника ютуқларини амалиётга самарали татбиқ этиш, пировадлар мамлакатнинг иқтисодий ва интеллектуал салоҳиятини янада оширишда муҳим омили саналади.

Дарҳақиқат, бугунги бозор муносабатлари шариоатида интеллектуал мулк объектларининг ҳуқуқий ҳимояси қонун ҳужжатларини такомиллаштириш, хусусан, уларнинг муҳофазаси ҳуқуқий кафолатларини кучайтириш, мазкур объектлардан ҳуқуқ эгалари розилигисиз фойдаланиш каби ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, интеллектуал мулк эгаларига етказилган зарарни баҳолаш ва уни қоплашнинг самарали механизмларини амалиётга татбиқ этиш, шу билан бирга, соҳага оид суд амалиётини янада ривожлантириш долзарб аҳамият касб этмоқда. Шундан келиб чиқиб, мамлакатимизда истиқлолнинг дастлабки йилларидан буюм масаласи алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда. Утган даврда Фуқаролик, Жиноят, Солиқ ва Божхона кодекслари ҳамда "Ихтиролар, фойдали моделлар ва саноат намуналари тўғрисида", "Товар белгилари, хизмат кўрсатиш белгилари ва товар келиб чиққан жой номилари тўғрисида",

уларнинг ҳуқуқий муҳофазасини янада такомиллаштириш йўлида

да", "Селекция ютуқлари тўғрисида", "Электрон ҳисоблаш машиналари учун яратилган дастурлар ва маълумотлар базаларининг ҳуқуқий ҳимояси тўғрисида", "Интеграл микросхемалар топологияларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш тўғрисида", "Муаллифлик ҳуқуқи ва турдош ҳуқуқлар тўғрисида"ги Қонунлар, юздан ортқ қонуности ҳужжатлари ишлаб чиқилиб, ҳаётга татбиқ этилди.

Хозирги пайтда мазкур ҳужжатлар интеллектуал мулк объектларига нисбатан ҳуқуқ эгаларининг қонуний манфаатлари муҳофазасида мустақам ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилмоқда. Жумладан, 2011 йил 26 декабрда қабул қилинган "Интеллектуал мулк тўғрисидаги қонун ҳужжатлари такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунарига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида"ги Қонун интеллектуал мулк соҳасидаги қонун ҳужжатлари нормаларини унификациялаш ва уларнинг бир ҳилда қўлланилишини таъминлаш билан бир қаторда, интеллектуал мулк объектларига нисбатан ҳуқуқ эгалари манфаатлари муҳофазасининг самарали усуллари ва воситаларини янада кенгайтиришга қаратилгани билан муҳим аҳамият касб этмоқда.

Мамлакатимизда тижорат сири ҳуқуқий муҳофазаси кафолатларини янада мустақамлаш борасида ҳам кенг қўлмалли ишлар олиб борилмоқда. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 8 июлдаги "Миллий ахборот ресурсларини муҳофаза қилишга доир қў-

шимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарори ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 7 ноябрдаги мазкур норматив ҳуқуқий ҳужжати амалга ошириш чора-тадбирлари ҳақидаги қарорига асосан "Тижорат сири тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг қабул қилиниши соҳага оид муносабатларини самарали ҳуқуқий, шу жумладан, фуқаролик-ҳуқуқий тартибга солиш йўли билан тижорат сири эгаларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш тизимининг янада такомиллашувига хизмат қилди. Мазкур қонун нормаларининг амалиётга самарали татбиқ этилиши ҳужжалик юртвучи субъектларнинг самарали фаолият олиб бориши учун қўлай шарт-шароит яратиб бериши билан бирга, замонавий ахборот-коммуникация технологиялари, саноат ангилликлари ва ноу-хаунинг ривожланишида ҳам қилувчи омили бўлиб хизмат қилмоқда.

Шу ўринда, давлатимиз раҳбарининг 2011 йил 24 майдаги "Ўзбекистон Республикасининг Интеллектуал мулк агентлигини ташкил этиш тўғрисида"ги Қарорига асосан, интеллектуал мулк соҳасида бир-биридан мустақил фаолият юритиб келган Давлат патент идораси ҳамда Ўзбекистон муаллифлик ҳуқуқини ҳимоя қилиш республика агентлиги негизда Ўзбекистон Республикаси Интеллектуал мулк агентлиги ташкил этилиши соҳа ривожига муҳим омили бўлганлигини айтиш зарур. Зеро, ушбу савий-ҳаракатлар натижасида интеллектуал мулк объектлари ҳуқуқий муҳофазаси соҳа-

сида ягона давлат сиёсатини юритиш, ягона ёндашувни таъминлаш, юртимизнинг ушбу соҳадаги халқаро шартномаларини тайёрлаш ва ҳаётга татбиқ этиш бўйича аҳли тизим яратилди.

Утган даврда Ўзбекистон Республикаси бир қатор халқаро ҳужжатларга ҳам қўшилди. Жумладан, Саноат мулкни муҳофаза қилиш бўйича Париж Конвенцияси, Белгиларни халқаро рўйхатдан ўтказиш тўғрисидаги Мадрид битимига доир Баённома, Патент кооперацияси тўғрисида Шартнома каби ўттиздан ортқ нуфузли халқаро шартнома ва битимларга қўшилиб, Бутунжаҳон интеллектуал мулк ташкилотининг фаол иштирокчисига айланди. Қолаверса, бугунги кунда республикаимиз дунёнинг 20 га яқин давлатлари билан интеллектуал мулк муҳофазаси соҳасида самарали икки томонлама ҳамкорлик алоқаларини йўлга қўйган.

Мустақам ҳуқуқий асоснинг яратилиши соҳа ривожига муҳим омили бўлмоқда. Буни 2012 - 2014 йиллар мобайнида 533 та ихтиролар, 297 та фойдали моделлар, 344 та саноат намуналари, 4 890 та товар белгилари (хизмат кўрсатиш белгилари), 584 та электрон ҳисоблаш машиналари учун дастурлар ва маълумотлар базалари ҳамда 24 та селекция ютуқлари давлат рўйхатидан ўтказилгани ҳам тасдиқлайди.

Ушбу соҳада эришаётган ютуқларимиз халқаро ташкилотлар томонидан ҳам эътироф этилаётгани, айниқса, эътиборлидир. Хусусан, Президентимиз Исрол Каримовнинг жаҳон давлатлари раҳбарлари орасида биринчилардан бўлиб, 1996 йилда миллий патент тизимини яратиш ва ривожлантириш, илмий-технологик ва ихтирочилик фаолиятига ёрдам кўрсатишдаги шахсий ҳиссаси ҳамда мамлакатда интеллектуал мулкни

Ахбор РЎЗИЕВ,
Шероз ХАБИЛЖОНОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти ҳузуридаги
Амалдаги қонун ҳужжатлари
мониторинги институти етакчи
илмий ходимлари

муҳофаза қилиш халқаро патент-ҳуқуқий тизимида фаол иштироки учун Бутунжаҳон интеллектуал мулк ташкилотининг "Катта олтин медали" билан тақдирланиши ҳам ана шу эътирофнинг юксак намунаси.

Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси соҳада янги босқични бошлаб берди. Зеро, унда муаллифлик ҳуқуқлари ва интеллектуал мулкни ишончли ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий кафолатлари ва механизмларини кучайтириш, мавжуд қонунларимизнинг қўлчиллигини уларни қўллаш амалиёти ва мамлакатимизда бозор муносабатлари ривожланишининг ҳозирги даврдаги янги реал ҳолатидан келиб чиқиб, жиддий қайта кўриб чиқиш зарурлиги ҳар томонлама асосланган бўлиб, бу борада кенг қўлмалли ишлар олиб борилмоқда.

Умуман, юртимизда интеллектуал мулк объектлари ҳуқуқий муҳофазаси билан боғлиқ қонунларни янада такомиллаштириш, ривожланган давлатлар тажрибасини миллий заминга мослаб ўзлаштириш орқали ушбу объектларга нисбатан ҳуқуқ эгаларининг ҳуқуқлари ҳамда қонун билан қўриқланадиган манфаатларини ишончли тарзда муҳофазалаш тизимини яратиш, шунингдек, шу соҳада фаолият юритаётган давлат органлари фаолияти самарадорлигини оширишга бўлган эътибор янада ортмоқда. Зеро, бугунги тезкор замонда интеллектуал мулк иқтисодий тараққиётнинг муҳим асосидир.

Эъзоз топган обидалар

Мустақиллик йилларида миллат тарихига ёндашув концептуал характер касб этаётгани Президентимиз Исрол Каримовнинг "Юксак маънавият — енгилмас куч" асарига ёрқин саҳифалар орқали далиллаб берилган. Ҳар бир халқ ўз миллий ғоя ва мафқурасини шакллантираётган экан, албатта, тарихий меросга муносабат қилади ва ундан маънавий куч-қувват олиб, давр мафқурасини яратди. Уч минг йиллик давлатчилигимиз тарихи, аждодаларимиз бунёд этган меъморий обидалар, тарихий-археологик ёдгорликлар, миллатимиз орасидан етишиб чиққан илм-фан дарғалари — буюк алломалар, урф-одат ва анъаналаримиз бариси бугунги авлодин гуруҳи ва ватанпарварликка ундоғчи миллий ғоя учун асос бўлувчи воситалардир.

Ўзбек халқи тарихида ҳар бир вилоят, туман ва шаҳарнинг ўз ўрни бор. Шунинг учун ҳам кейинги йилларда тарихий обидаларни ўрганиш, муҳофаза қилишга бўлган эътибор кучаймоқда. Бу қонунларимизда ҳам белгилан кўйилган. Бундай тизимли ёндашув йиллар мобайнида эътибордан четда қолиб, нураб, йўқолиб кетиш арафасида турган, ҳалқимизнинг олис ва шонли тарихидан дарак берувчи ёдгорликларимизни келажак авлод учун асраб қолишга зармин яратиш бермоқда. Ушбу ниҳоятда муҳим ишга айнан мустақиллик йилларида катта эътибор берилди. Республикаимиздаги юзлаб қадимий тарихий обидалар реконструкция қилинди, давлат муҳофазаси кучайтирилди.

Маълумотларга қўра, Қорақалпоғистон Республикасидаги Беруний тумани ҳам Буюк ипак йўли қораҳасида, саркаш Жайхун дарёсининг ғарбий этакларида жойлашган қадимий диёрдир. Илк ўрта аср муаллифларининг

китобларида Хоразм давлати ва унинг пойтахти Қот ҳақида жуда кўп маълумотлар келтирилган. Бу шаҳар мелодимиз бошидаёқ йирик маданий, иқтисодий, маърифий марказ сифатида шаклланиб улгурган эди. Қомусий олим, буюк ватандошимиз Абу Райхон Беруний мелодий 305 йилда Хоразм ҳукмдори Африғ Кат қалъаси ҳудудида ал Фир қасрини бунёд эттирганини, бу иншоот учта баланд деворлар билан ўралганини, энг марказда шох қорроғи ҳойлашганини ёзиб қолдирган. Бу қаср кейинчалик сув тошқинлари тўғрисида бутунлай йўқ бўлиб кетгани ҳам олимнинг асарларида баён этилган. Бобоклонимиз қаламга олган ўша қаср қолдиқлари бизнинг замонамизгача етиб келган бўлиб, ҳозир бу ноёб иншоот давлат муҳофазасига олинган. Шундан ҳам англаса бўладики, Қот ал Фир қўрилмасдан олдин ҳам мавжуд бўлган ва қаср унинг ичига бунёд этилган. Бундан ҳулоса шуки, шаҳар минг йилдан ор-

Қурбон ШОНИЁЗОВ,
Қорақалпоғистонда хизмат кўрсатган
журналист

тиқроқ муддат давлат пойтахти бўлиб турган.

Ат Табарий, Белазурий, ал Мақдсий, ибн Ҳовқал, ибн Руста, ибн Фалдан, ибн Батутта ва бошқаларнинг асарларида Қот шаҳри ҳақида кўпма маълумотлар учрайди. Шунингдек, "Худуд-ал-олам" китоби муаллифи ҳам Қот шаҳри ҳамда унинг одамлари ҳақида қимматли маълумотлар қолдирган. Илк ўрта аср муаллифларидан бири Мақдсий ёзади: "Қасни "Шахристон" деб аташди. У дарё қирғида жойлашган. Қўламини Нишопурга баробар. Қалъанинг катта жоме масжиди бозор ўртасида. Масжид ёғоч тўсинлар билан бостирилган. Устунлар одам бўйи баравар тошлар устига ўрнатилган. Ҳокимлик девони қалъа марказида. Шаҳарнинг кўчандизи бўлган, лекин уни ҳам сув ювиб кетган. Қалъада ариқлар бор. Шаҳар жуда гўзал, унда билимдонлар ва олимлар кўп. Тирикчилик учун зарур барча озиқ-овқатлар мўл. Аҳолиси бой яшашиди. Халқи уста, бинокор. Улар яхши соҳандирлар, мусиқа ва ашулалари нафис ва ёқимли. Одамларнинг қадди-қомати келишган-расо, айтишларича, қиёфалари жуда чиройли. Уларнинг шаҳрини тез-тез сув босади. Халқи сув тошқинидан зарар кўрган эски шаҳар ёнига янгисини қуради".

Ўинчи асрда яшаган исми шарифи номаълум муаллиф ўзининг "Худуд ал олам" рисоласида "Қас Хоразмининг бош қалъаси, гузари, яъниким Туркистоннинг дарвозаси, туркларнинг мол сақлайдиган манзили, Мовароуннаҳр ва хазористонлик савдогар қароргоҳидир. Қаснинг подшоҳини Хоразмшоҳ деб аташади. Шаҳар бой. Қасдан ёстиқ жилди, сириб тикилган қиймалар, қорғоздан ишланган матолар, кигиз, қор, рўхбин, сўт ва пишлоқ қўшиб тайёрланадиган маҳсулотлар олиб кетилади", деб ёзган.

Беруний туманида Фил қалъа, Қизил қалъа, Ямпиқ қалъа, Хабарчи минора, Аёзқалъа-1, Султон Увайс бобо каби авалги ҳолатини қисман сақлаб қолган, ҳали бутунлай нураб, йўқолиб кетмаган ноёб тарихий обидалар бор. Шулардан бири Фил қалъадир. Беруний шаҳри ва Шимом овули чегарасида жойлашган бу қаср (қалъа) эрамизнинг тўртинчи асрига тааллуқли бўлиб, у мелодий 305 йилда Хоразмшоҳ Африғ томонидан бунёд этилгани ҳақида қомусий билимлар соҳибни Абу Райхон Беруний ҳазратлари ўз китобларида ёзиб қолдирган. Қадимий ўзбек давлатчилиги тарихи учун ниҳоятда улкан аҳамият касб этувчи бу обидани сақлаш учун ҳукуматимиз томонидан қатор чоралар қўрилмоқда. Бугунги кунда нафақат тарихий обидаларимиз, балки миллатимизнинг шонли ўтмишида асосий ўрин тутган туманларни ободонлаштиришга ҳам жиддий эътибор қаратилган. Абу Райхон Беруний таваалуд топан ва ҳозирда унинг номи билан аталувчи туманга бўлган бундай эътибор, улғу тарихимиз ва буюк аждодимизга кўрсатилаётган ҳурмат-эҳтиромдан халқимиз мамнун.

Хизматлар лицензияланган

ЕЧЛ: «Барселона» собиқ мураббийига қарши

Ўтган ҳафтада Европа лигаси ва чемпионлар лигаси ярим финал баҳсларига қўрға ташлаш маросими бўлиб ўтди. Қўрға натижасига кўра, Испания клублари ярим финалда бир-бирларига рўбарў келмайдиган бўлди.

Маълумот ўрнида айтиш жоизки, ЕЧЛ-да мазкур босқичга "Бавария", "Барселона", "Реал" ва "Ювентус", Европа лигасида эса "Днепр", "Фиорентина", "Севилья" ва "Наполи" жамоалари етиб келишган.

Дастлаб Европа лигасига қўрға ташланди. Унга кўра, ярим финалда мусобақанинг амалдаги чемпиони Италиянинг "Фиорентина" клубига қарши баҳс

олиб борадиган бўлди.

"Наполи" (Италия) — "Днепр" (Украина)
"Севилья" (Испания) — "Фиорентина" (Италия).

Шундан сўнг Европа чемпионлар лигаси ярим финалига қўрға ташланди. Айтиш керакки, кўпчилик ярим финалда "эл-классико"га гувоҳ бўлишни кутганди. Бирок Испания грандлари финалда тўқнашадиган кўринади. Албатта, бу босқичдан муваффақиятли ўта олишсагина. Кўйида қўрға натижалари билан танишишингиз мумкин.

"Барселона" (Испания) — "Бавария" (Германия)

"Ювентус" (Италия) — "Реал" Мадрид (Испания).

Уй ўйинлари «Бунёдкор»да ўтказилади

Ўзбекистон терма жамоасининг ЖЧ-2018 иккинчи саралаш босқичидаги уй ўйинларининг жойи ва вақти маълум бўлди.

Осиё Футбол Конфедерацияси Ўзбекистон терма жамоасининг Жаҳон чемпионати-2018 иккинчи саралаш босқичи доирасидаги уй учрашувларини ўтказиш жойи ва вақти бўйича Ўзбекистон Футбол Федерацияси томонидан берилган таклифни қабул қилди. Унга кўра, Ўзбекистон миллий терма жамоаси ўз уй учрашувларининг барчасини "Бунёдкор" стадионида ўтказадиган бўлди.

Шу тариқа Миржалол Қосимов шоғирдлари мазкур майдонда жорий йилнинг 3 сентябрида Яман терма жамоасини қабул қилса, 12 ноябрь куни Шимолий корейликлар меҳмон бўлишади.

Шунингдек, 2016 йилнинг 24 мартда бўладиган Филиппинга қарши ўйин ва 29 март куни Бахрайга қарши учрашувлар ҳам кўркем "Бунёдкор" майдонида ўтказилади.

Англияда йил ўйинчилари аниқланди

Англия профессионал футболчилар Ассоциацияси (PFA) йилнинг энг яхши ўйинчилари номини эълон қилди.

Унга кўра, "Челси" клуби ярим ҳимоячиси Эден Азар Англияда йилнинг энг яхши футболчиси, деб топилган бўлса, "Тоттенхэм" клуби ҳужумчиси Харри Кейн йилнинг энг яхши ёш ўйинчиси номига лойиқ, деб топилди.

Англия премьер-лигасининг бу йилги мавсумидаги энг яхши футболчи Эден Азар "Челси"дан кетиш нияти йўқлигини маълум қилди. Бельгиялик футболчи хатто Мадриднинг "Реал" клубидан таклиф тушса ҳам "аристократлар" таркибиде қолишини айтиб ўтди.

— "Реал"га ўтишим мумкинми? Йўқ, мен "Челси"да ўйнашда давом этаман, — дейди Азар Goal.com нашрига берган интервьюсида.

Авалроқ "Челси" клуби устози Жозе Моуриньо: "Агар "Кироллик клуби" Азарни сотиб олишни истаса, улар футболчининг ҳар бир оёғи учун 100 миллион евродан тўлашларига тўғри келади", — дея Азарнинг салоҳиятига юксак баҳо берганди.

Чичарито «Реал»да қолиши мумкин

Мадриднинг "Реал" клуби "Манчестер Юнайтед"дан Хавьер Эрнандесни 10 млн. евро эвазига сотиб олиши мумкин. Эслатиб ўтамиз, айни вақтда ҳужумчи ижара асосида мадридликлар шарафини ҳимоя қилмоқда.

Клублар ўртасидаги ижара шартномасида Чичаритони 10 млн. евро эвазига сотиб олиш банди қиритилган. Хабар қилинишича, ҳужумчининг ўзи ҳам "Реал"да қолишга қарши эмас ва бу ҳақда агентига хабар берган.

Эслатиб ўтамиз, айни дамда Карим Бенземанинг жароҳат олганлиги сабаб асосий таркибда майдонга тушаётган Чичарито жорий мавсум "Кироллик клуби" сафида 8 та гол урган.

«Рома» Насрини кўзламоқда

Англиянинг "Манчестер Сити" клуби ярим ҳимоячиси Самир Насрига Италиянинг "Рома" жамоаси раҳбарияти томонидан қизиқиш бўлмоқда.

Хабар қилинишича, римликлар футболчи учун 15 млн. евро тўлашга тайёр. Ўз навбатида, "шаҳарликлар" ҳам франциялик ярим ҳимоячини сотиб юборишга қарши эмас.

Жорий мавсумда Насри АПЛнинг 23 та ўйинида иштирок этиб, 2 та гол ҳамда 6 та голли узатмага муаллифлик қилган.

Занеттига тегишли рақам

Италиянинг "Интер" клуби собиқ ҳимоячи Хавьер Занеттига тегишли бўлган "4" рақамни расман муомаладан чиқарди.

"Бундан буён "Интер"нинг бирор-бир футболчиси "4" рақами остида майдонга тушмайди. Чунки, у энди абадул-абад Занеттига тегишли", — дейди клуб ҳужайини Эрик Тохир.

Эслатиб ўтамиз, Хавьер Занетти 1995 йилдан то 2014 йилга қадар "Интер" клуби шарафини ҳимоя қилган ва жамоа таркибиде 16 та совринни кўлга киритган. Айни вақтда Занетти "Интер" клубида вице-президент лавозимида фаолият юритмоқда.

Гвардиола: Аргентина ёки Бразилия

Goal нашри томонидан берилган хабарга қараганда, Мюнхеннинг "Бавария" клуби бош мураббийи Хосеп Гвардиола келажакада Аргентина ёки Бразилия терма жамоаларидан бирини бошқаришни ният қилган.

Айнан шу мақсадда испаниялик мутахассис ёзда Чили давлатида ўтказиладиган Америка Кубоги — 2015 мусобақасига таширф буюрди. Бундан ташқари, у бошқа тadbирларда ҳам қатнашди.

Гвардиоланинг "Бавария" клубидаги келгуси фаолияти ҳам сўроқ остида турибди. Аммо, у клубда 2016 йил якунига қадар, яъни амалдаги шартномасининг охиригача ишлаб бermoқчи.

Интернет хабарлари асосида Максудали КАМБАРОВ тайёрлади

Huquq
yuridik gazeta

Muassis:
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi

Bosh muharrir:
Jahongir Jur'atovich MAKSUMOV

Tahrir hay'ati:
Hakimboy HALIMOY
Muxtor ZOIROV
Gulnoza RAHIMOVA
Baxtiyor NAZAROV
(Bosh muharrir o'rinbosari)
Kamoliddin ASQAROV
(mas'ul kotib)

Tahririyat manzili:
Toshkent shahri, Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66-uy.

Telefon: 233-98-40,

Faks: 233-10-53,

233-64-85

E-mail:

huquq@huquq-gazeta.uz

Gazeta haftaning payshanba kuni chiqadi.

Sotuvda kelishilgan narxda

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqdir qilinmaydi va egalari qaytarilmaydi. Muallif fikri tahririyat nuqtai nazaridan farqlanishi mumkin. «HUQUQ» materiallarini ko'chirib bosish faqat tahririyat ruxsati bilan amalga oshiriladi. □ — tijorat materiallari.

Nashr ko'rsatkichi
231

Buyurtma s-2790. 47 750 nusxada bosildi. Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va sahifalandi. «HUQUQ» original maketi. Navbatchi muharrir: M.DUSIYAROVA Sahifalovchi: S.BABAJOV Navbatchi: O'.DEHQONOV

Bosmaxonaga topshirish vaqti: 22.00. Topshirildi: 20.00 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Gazeta «O'zbekiston» nashriyot matbaa jidoyi uyida chop etildi. Korxona manzili: Toshkent shahar, Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.

Gazeta O'zbekiston Respublikasi matbuot va axborot agentligida 2009-yil 12-oktabrda 0188-raqam bilan ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-7617

